

SELETUSKIRI

Regionaal- ja Põllumajandusministri määruse „Perioodi 2023–2027 lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamise toetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaal- ja põllumajandusministri määrus „Perioodi 2023–2027 lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamise toetus“ kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 7 lõike 2, § 12 lõike 3, § 24 lõike 1 ja § 30 lõike 9 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artikli 77 lõike 1 punktiga f.

Nimetatud määrusega kehtestatakse „Ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakava 2023–2027“ (edaspidi *strateegiakava*) sekkumise „3.4 Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamine“ (edaspidi *sekkumine*) raames antava „Lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajandustoodete ja toidu turustamisvõimaluste arendamise toetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ning kord“. Toetust antakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (edaspidi *EAFRD*) ning strateegiakava alusel, mis kinnitati Euroopa Komisjoni 11. novembri 2022. aasta rakendusotsusega.

Toetatakse üksnes uusi koostöövorme või olemasolevate koostöövormide uusi tegevusi. Toetustaotluse saab esitada vähemalt kahest isikust koosnev koostöövorm, kes saab esitada kuni 3 aasta kestvusega projekti. Toetatavad tegevused on suunatud Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või I lisaga hõlmamata toodete (edaspidi koos *põllumajanduslikud tooted*) turustamisvõimaluste arendamisele. Näiteks saab toetust taotleda projektiks, mille sisuks on väikesemahulised investeringud nagu põllumajanduslike toodete turustamiseks vajaliku seadme ning sisseseadete ostmine, lao- või müügi pinna üürimine või rentimine või tarkvaralahenduse ostmine. Samuti toetatakse teavitus- ja müügiedendustegevusi, mis võivad olla suunatud projekti raames loodud lühikese tarneahela müügikanalist teavitamisele või ürituste korraldamisele, mille raames toimub põllumajanduslike toodete müük ja tutvustamine tarbijatele või kontaktürituste korraldamine tarneahela osapoolte vahel, mille eesmärk on uute turustuskanalite loomine.

Sekkumise kaudu edendatakse horisontaalset ja vertikaalset koostööd tarneahelas ehk koostööprojekte põllumajandustootjate, töötlejate ja teiste tarneahela- ning turuosaliste vahel, et panustada uute koostöövormide tekkimisse ning ettevõtluse arendamisse, mille kaudu saavad kasu eelkõige põllumajandustootjad. Toetuse eesmärk on arendada toidusektori ettevõtjate koostööd tarneahelas ning luua lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajanduslikele toodetele ja nende töötlemisel saadud toidule uusi turustamisvõimalusi ning parandada seeläbi põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas. Põllumajanduslike toodete lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu turustamiseks loetakse põllumajanduslike toodete turustamist viisil, kus põllumajandustootja ja lõpptarbija vahel ei ole rohkem kui üks vahendaja või põllumajandusliku toote tootmine, töötlemine ja lõpptarbijale müük toimub 300 kilomeetri raadiuses.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186)

Tegevuspõhise riigieelarvega seonduvalt panustab toetus „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ viienda tegevussuuna „Põllumajandussaaduste tootmine, väärindamine ja turustamine“ eesmärki, milleks on tootja positsiooni tugevdamine turul. Lisaks aitab toetus kaasa riigi pikaajalise arengu strateegia „Eesti 2035“ strateegilise sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ suunas liikumisele.

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna nõunik Sven Valliste (5692 4461, sven.valliste@agri.ee) ning sama osakonna valdkonnajuht Kerli Nõges (625 6560, kerli.noges@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (5669 1973, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb 5 peatükist ja 20 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala.

Eelnõu eesmärk on kehtestada strateegiakava sekkumise „3.4 Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamine“ raames toetuse saamise täpsemad nõuded taotleja, kavandatava tegevuse ja taotluse kohta, abikõlblikud kulud, toetuse määr ja suurus, sealhulgas toetuse maksimaalne suurus, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, nõuded toetuse saajale, toetuse väljamaksmise kord ning taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud toetuse andmise eesmärk.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on toetuse eesmärk arendada koostööd tarneahelas ning läbi lühikeste tarneahelate või kohalike turgude soodustada põllumajanduslikele toodetele ja toidule uute turustusvõimaluste loomist ning parandada seeläbi põllumajandustootjate positsiooni tarneahelas. Tavapärane tarneahel võib hõlmata põllumajandustootjat, kokkuostjat ja hulgimüüjat, töötletajat, logistikateenuse pakkujat, jaekaubandust ning lõpptarbijat. Iga ahela osa muudab teekonda pikemaks ning lisab oma panuse põllumajandusliku toote lõpphinna kujunemisse. Lühikese tarneahela ja kohaliku turu kontseptsiooni eesmärk on viia põllumajanduslik toode lõpptarbijani piiratud vahendajate arvuga, mis tagab põllumajandustootjale ehk toidu tarneahela esimesele lülile õiglase sissetuleku ning aitab parandada tootja positsiooni tarneahelas.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab lühikese tarneahela ja kohaliku turu kontseptsiooni. Lühike tarneahel on tarneahel, mille puhul esmatootja ja lõpptarbija vahel ei ole rohkem kui üks vahendaja. Kohaliku turu puhul tuleb tagada, et põllumajandusliku toote tootmine, töötlemine ning lõpptarbijale müük toimub 300 kilomeetri raadiuses, aga vahendajate arv ei ole piiratud.

See tähendab, et lühikese tarneahela kaudu turustamisel on põllumajandustootjal võimalik müüa kas otse tarbijale või kasutada ühte vahendajat. Näiteks tootja müüb oma põllumajandusliku toote talupoolele, kes seejärel müüb selle edasi lõpptarbijale. Sellisel juhul on talupood üheks vahendajaks. Vahendajaks loetakse isikut, kes ostab põllumajandusliku toote eesmärgiga see hiljem edasi müüa (näiteks hulgimüüjad, talupoed jne.). Juhul kui põllumajandustootja tellib töötlejalt teenusena oma põllumajandusliku toote töötlemise ning selle käigus jääb põllumajanduslik toode põllumajandustootja omandisse, siis seda ei loeta vahendamiseks, vaid teenuse ostmiseks. Vahendamiseks loetakse olukorda, kus põllumajanduslik toode vahetab omanikku ehk liigub kellegi teise omandisse.

Teatud projektide puhul on näiteks võimalik ka olukord, kus tegevuses osaleb ühe vahendajana ning ühtlasi ka projektist kasusaajana põllumajandussaaduste töötlemisega tegelev ettevõtja. Selline võimalus saab tekkida juhul, kui projekt tervikuna vastab lühikese tarneahela kontseptsioonile ehk töötaja on üheks vahendajaks, kes müüb projekti raames kauba otse lõpptarbijale. Sellisele võimalusele viitab ka 2015. aastal avaldatud EIP-AGRI fookusgrupi lõppraport², milles avaldatud definitsiooni kohaselt sobib lühikese tarneahela kontseptsiooni alla ka esmatoodete töötaja, kes väärindab otse põllumajandustootjalt soetatud tooteid, kuna sellise tegevuse kaudu on põllumajandustootjate tagatud kindel turustuskanal ning sellise koostööga edendatakse kohalikku majandust. Viidatud dokumendis on selgitatud lühikese tarneahela definitsiooni järgmiselt: „*Short food chains have as few links as possible between the food producer and the citizen who eats the food. A food producer could be a grower, or a farmer, or a primary processor/artisan such as a cheese maker or fish smoker who uses raw products she/he produced or collected her/himself or bought directly from producers.*“

Kohaliku turu määratlemiseks on käesolevas määruses sätestatud, millises raadiuses põllumajandusliku toote päritoluettevõttest peab põllumajandusliku toote töötlemine ja lõpptarbijale müümine toimuma. Antud kontekstis käsitletakse kohaliku turu all seda, kui tootmine või töötlemine ja lõpptarbijale müümine toimub 300 km raadiuses. Nimelt on Eesti Euroopa Liidus nii pindalalt (45 227,6 ruutkilomeetrit) kui ka rahvastiku asustustiheduselt (30,5 inimest ruutkilomeetri kohta) üks väiksemaid ja hõredamini asustatud liikmesriike.

Eestis on selliseid piirkondi, kus asustus on hõre ja tarbijaskond hajutatud, märkimiseväärselt palju. Näiteks järgmised piirkonnad: Põlva maakond, kus rahvastikutihedus on vaid 11 inimest ruutkilomeetri kohta; Valga maakond, kus tihedus on 13,6 inimest ruutkilomeetri kohta; Jõgeva maakond, mille tihedus on 10,5 inimest ruutkilomeetri kohta; Hiiu maakond, kus rahvastikutihedus on 8,2 inimest ruutkilomeetri kohta; Saare maakond, mille tihedus on 10,9 inimest ruutkilomeetri kohta; Võru maakond, kus tihedus ulatub 14,7 inimeseni ruutkilomeetri kohta; Lääne-Viru maakond, kus see on 17,1 inimest ruutkilomeetri kohta; ning Rapla maakond, mille rahvastikutihedus on 11,4 inimest ruutkilomeetri kohta. Eelpool toodud loetelu põhineb Eesti Statistikaameti 2024. aasta andmetel, mis käsitleb rahvastiku tihedust ja jaotust maakonniti. Sellest tulenevalt oleks kohaliku turu määratlemine väiksema kui 300 km raadiusega, arvestades turustamisvõimaluste ja tarbijate vähesust, liialt piirav. Eestis on enamik rahvastikust koondunud suurematesse linnadesse ja nende ümbrusesse, moodustades tootjate jaoks peamised turud. Põllumajandustootjad asuvad aga jällegi linnadest kaugemates maapiirkondades, mis tekitab olukorra, kus oma põllumajanduslike toodete turustamiseks tuleb läbida pikemaid vahemaid. Sellest tulenevalt on kohalike turgude arendamiseks vajalik lähenemine, mis võimaldaks tootjatel antud meetme raames turustada oma põllumajanduslikku toodangut 300 km piires, tagades seeläbi vaba juurdepääsu piisavale kliendibaasile ning tekitades eeldused edasise tootjate ühisturunduse alase koostöö jätkamiseks.

Kilomeetrite arvestamisel võetakse alguspunktiks põllumajandusliku toote tootmise asukoht ning sellest punktist 300 kilomeetri raadiuses peab toimuma põllumajandusliku toote müük lõpptarbijale. Projektile kehtestatud nõuet, mille kohaselt põllumajandusliku toote tootmine või töötlemine ning lõpptarbijale müük peab toimuma 300 kilomeetri raadiuses, saab Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollida näiteks Maa-ameti kaardirakenduse abil. Kohaliku turu kontseptsiooni rakendamisel võib tootja ning lõpptarbijaga vahel olla rohkem kui üks vahendaja, kuid oluline on, et oleks täidetud nõue, mille kohaselt põllumajandusliku toote tootmine, töötlemine ning lõpptarbijale müük toimub 300 kilomeetri raadiuses.

Eestis on ka mitmete teiste õigusaktide puhul kohaliku turu defineerimisel kasutatud 300 km raadiust. Näiteks regionaal- ja põllumajandusministri 30. aprilli 2025. a määruses „Puu- ja

² [EIP-AGRI Focus Group Innovative Short Food Supply Chain Management](#). Final report 2015

köögivilja turustusstandardite kohaldamise täpsemad nõuded ja järelevalve kord“, milles on vastavalt komisjoni rakendusmäärusele (EL) nr 2023/2429 määratletud kohaliku turuna 300 km. Definitsiooni „kohalik turg, mis asub 300 kilomeetri kaugusel tootjast“, on kasutatud ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi teistes õigusaktides, nt Toiduseaduses. Ka maaeluministri 22. novembri 2021 a määruses nr 59 „Farmis tapetud kodulinna ja jäneselise liha väikeses koguses käitlemise hügieeninõuded“, milles on sätestatud käitlemise hügieeninõuded liha väikese koguse kohta, mida tootja müüb või annab muul viisil tasuta või tasu eest üle otse tarbijale või tarnib jaekaubandusettevõttesse, sealhulgas toitlustusettevõttesse, millest tarnitakse see liha otse tarbijale, on kasutusel maksimaalse lubatud kaugus nimetatud farmist kuni 300 kilomeetrit.

Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu kaudu turustamise nõue ei rakendu taotlejale samaaegselt, vaid projekt peab vastama ühele kontseptsioonile – põllumajandusliku tootja ja lõpptarbijaja vahel ei tohi olla rohkem kui üks vahendaja või põllumajandusliku toote tootmine, töötlemine ning lõpptarbijale müük peab toimuma 300 kilomeetri raadiuses.

Eelnõu §-s 3 reguleerib vähese tähtsusega abi andmise eeskirjade kohaldamist.

Vähese tähtsusega abiks loetakse abi, mis oma väikese mahu tõttu ei moonuta Euroopa Liidu sisest konkurentsi. Lähtudes eelneva perioodi praktikast ja kogemustest, jätkatakse ka strateegiakava 2023–2027 perioodil antud meetme raames Euroopa Komisjoni vähese tähtsusega abi määruse (EL) 2023/2831³, (edaspidi *vähese tähtsusega abi*) kohaldamist.

Nõukogu ja parlamendi määruse (EL) 2021/2115 artikli 145 lõige 2 kohaselt ei pea Euroopa Liidu riigiabi eeskirjasid kohaldama, kui toetus jääb Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 42 kohaldamisalasse. Artikkel 42 reguleerib põllumajandustoodete tootmist, töötlemist ja turustamist. Põllumajandustoodete määratlemisel lähtutakse ELTL lisas I nimetatud toodetest. ELTL I lisa ehk põllumajandustoote mõistet tõlgendatakse koostoides komisjoni rakendusmääruse (EL) 1308/2013 lisaga I⁴. Kuna mittepõllumajandustoodete turustamiseks antav toetus jääb väljapoole ELTL artikli 42 reguleerimisala, tuleb mittepõllumajandustoodete turustamisvõimaluste edendamisele ja arendamisele suunatud projektide puhul kohaldada riigiabi eeskirju.

Käesoleva määruse kontekstis määratakse vähese tähtsusega abi neile projekti kaasatud partneritele, kelle põllumajanduslikele toodetele uusi turustamisvõimalusi luuakse või kes on konkreetsetes projektis kasusaajad. See tähendab seda, et ilmtingimata ei määrata abi kõikidele isikutele, kes projektis osalevad. Näiteks juhul, kui taotlejaks on MTÜ, kes tegutseb toidukultuuri edendamise valdkonnas ning korraldab kontaktüritusi põllumajandustootjatega, siis määratakse vähese tähtsusega abi neile tootjatele, kelle poolt toodetud ELTL lisaga hõlmamata toodetele uusi turustamisvõimalusi luuakse. ELTL I lisast jäävad välja tooted, mis lähevad esmatöötlemisest kaugemale nagu maitsestatud jogurtid, pagaritooted, valmistoidud ja kastmed jne. Samas ELTL I lissasse kuuluvad maitsestatud jogurtid, või, juust, vein jne.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse nõuded toetatavatele tegevustele.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt antakse toetust projekti elluviimiseks, mille maksimaalne pikkus on kolm aastat, ning mille sisuks on lühikese tarneahela või kohaliku turu kaudu põllumajanduslike

³ Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023)

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007

toodetele ja toidule uute turustusvõimaluste loomine, millega panustatakse §-s 2 sätestatud eesmärgi saavutamisse.

Selleks, et projekt vastaks käesoleva määruse nõuetele, peab projekt vastama toetuse andmise eesmärgile, olema rakendatud koostöövormi poolt ja vastama lühikese tarneahela või kohaliku turu kontseptsioonile ning olema ellu viidud koostöös partneritega, kellega ei ole taotleja põllumajanduslikke tooteid varem turustanud või tegevus on taotleja jaoks uus.

Uuteks loetakse tegevused, mida taotleja ei ole varasemalt teinud või mis viib senise tegevuse uuele tasemele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 77 alusel ning vastavalt nimetatud artikli lõikele 2 toetatakse uusi koostöövorme, sealhulgas olemasolevaid, kui alustatakse uut tegevust ning kõnealune koostöö peab hõlmama vähemalt kahte osalejat.

Uue tegevuse nõue tuleneb asjaolust, et toetuse eesmärk on kutsuda ellu olemuselt uusi projekte ja koostöövorme, mis toetuseta ei realiseeruks. Toetus ei ole mõeldud sama tegevuse või projekti jätkutegevuse toetamiseks, välja arvatud juhul, kui sellega kaasneb põhimõtteline arenguhüpe põllumajanduslike toodete turustamisel, näiteks täiesti uue turustuskanali loomine. Uueks loetakse projekt, kui tulundusühistu, kes on ka varasemalt põllumajanduslikke tooteid turustanud, soovib avada müügipunkti uues asukohas. See tähendab, et projekti sisuks ei saa olla seniste tegevustega jätkamine ning selleks toetuse taotlemine, vaid senisega võrreldes uute tegevuste abil põllumajanduslike toodete turustamistegevustes järgmisele tasandile jõudmine ehk täiesti uue müügikanali avamine. Oluline on silmas pidada, et projekt peab olema tervikuna uus tegevus. See tähendab, et see ei saa osaliselt sisaldada tegevusi, mis on taotleja või kaasatud partneri igapäevasest tegevusest. Näiteks juhul, kui juba varasemalt toimiv koostöövorm soovib alustada uue tegevusega, kuid on projekti sisse kirjutanud ka juba olemasoleva müügipinna rentimise või üürimisega seotud kulud, siis sellised tegevused ei ole toetatavad. Kui tegemist on küll tegevusega, mida on varasemalt tehtud, kuid koostöövormina kaastakse uusi ettevõtjaid, siis peab koostöö tooma kaasa uusi tegevusi ja lahendusi, mis muudavad projekti senisest erinevaks ja lisavad sellele täiendava väärtuse.

Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatakse projekti teavitus- ja müügiedendustegevused, millele on võimalik toetust taotleda.

1) Toidumessi, -festivali või -laada korraldamine või sellel osalemine, mille eesmärk on otsemüük tarbijale või uue turustuskanali loomine. Toetatakse erinevatest toidumessidest, toidufestivalidest ja -laatadest osavõtmist ning nende korraldamist, mille raames toimub otsemüük tarbijatele või uute turustuskanalite loomine. Kuna mess on peamiselt ärikontaktidele ja äriklientidele suunatud üritus, mis toimub regulaarse intervalli järel ajaliselt piiritletuna, ning kus suur arv üht või mitut majandus- või tegevusharu esindavaid eksponente on vastastikusel suhtluses ja infovahetuses publiku ja erialaspetsialistidega, siis on sellel osalemine põhjendatud juhul, kui projekti raames edendatakse vertikaalset koostööd tarneahelas, et leida uusi turustuskanaleid äriklientide segmendis. Vahel võib mess olla suunatud ka lõpptarbijale ning sel juhul on tegemist üritusega, mille raames toimub otsemüük lõpptarbijale. Lõpptarbijale suunatud üritused, mille raames toimub otsemüük, on peamiselt laadad ja festivalid.

2) Teabe levitamine, sealhulgas reklaami tellimine, mille sisu on suurendada üldsuse teadlikkust projekti raames loodud uuest turustuskanalist. Kui projekti raames on loodud uus turustuskanal, näiteks avatud uus talupood, võib toetust taotleda sellest teavitamiseks. Siinkohal on oluline silmas pidada, et reklaami eesmärk ei ole konkreetsete põllumajanduslike toodete ja kaubamärkide esiletoomine, vaid tarbijate informeerimine uuest kanalist, mille vahendusel on võimalik osta lühikese tarneahela ja kohaliku turgu kaudu turustatavaid põllumajanduslikke tooteid. Reklaami ei saa tellida turustatavate põllumajanduslike toodete reklaamimiseks, vaid turustuskanalist teavitamiseks.

3) Turundus- või kontaktürituse korraldamine, mille sisu on uue turustuskanali loomine või üldsuse teadlikkuse suurendamine lühikese tarneahela ja kohaliku turu kaudu turustatavatest põllumajanduslikest toodetest – toetust saab taotleda teabe levitamiseks ning turundus- ja kontaktürituste korraldamiseks, näiteks B2B ärisuunaga koostööprojektid ja tegevused, mille eesmärgiks on minimaalsete vahendajate arvuga luua põllumajanduslikele toodetele uusi turustuskanaleid, lisaks suurendada üldsuse teadlikkust lühikestest tarneahelatest ja tõsta kohalike turgude kaudu turustatavate toodete nähtavust. Nimetatud tegevuse raames on võimalik levitada üldist laadi informatsiooni põllumajanduslike toodete kohta, mida projekti abil turustatakse. Seega, mistahes toetatav reklaammaterjal või -tegevus peab olema suunatud sellele, et see annaks potentsiaalsetele klientidele teada, et kõnealune lühike tarneahel või kohalik turg on olemas, ning teavitab sel viisil ostmise eelistest. Turundusüritused on peamiselt lõpptarbijatele suunatud või avatud üritused, mille raames saab korraldada näiteks degusteerimisi ja viia läbi otsemüüki ning tõsta lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu kaudu turustatavate põllumajanduslike toodete nähtavust. Kontaktüritused on suunatud vertikaalse koostöö edendamiseks tarneahelas, et soodustada põllumajanduslikele toodetele uute turustuskanalite teket ärisegmendis.

PRIA hindab teavitus- ja müügiedendustegevuste toetuskõlblikkust nende tegevuste sisust ja eesmärkidest lähtuvalt: kas tegemist on otsemüügiga, kas see on teavitamine uuest turustuskanalist või on see vertikaalne koostöö tarneahelate erinevate osapoolte vahel, mille tulemusena leitakse tootjatele uued turustuskanalid ehk meetme eesmärk saab täidetud.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et teavitus- ja müügiedendustegevuste elluviimisel ei ole kaubamärgi rõhutamine lubatud ning kõikidele projektiga hõlmatud ettevõtjatele tuleb tagada võrdne kaasatus. See tähendab, et teavitus- ja müügiedendustegevuste raames ei tohi keskenduda üksnes ettevõtja kaubamärkide või põllumajanduslike toodete reklaamimisele, vaid peamine eesmärk on tutvustada turustuskanalit, mille vahendusel on võimalik osta lühikese tarneahela ja kohaliku turu kaudu turustatavaid põllumajanduslikke tooteid. Kui teavitus- ja müügiedendustegevustes raames toimub põllumajanduslike toodete tutvustamine või presenteerimine, tuleb tagada kõikidele projektis osalevatele ettevõtjatele võrdne kaasatus ja põllumajanduslike toodete nähtavus. Lisaks on oluline silmas pidada, et teavitustegevuste käigus üksnes kodumaise päritoluga toidu eelistamise argumentidele tuginemine on keelatud, sest see on vastuolus Euroopa Liidu ühisturu põhimõtetega.

Eelnõu § 4 lõike 4 kohaselt tuleb projekt ellu viia uusi koostöövorme kasutades, mis võib seisneda seniste partnerite vahel uut laadi tegevuse elluviimises või tegevuse elluviimises uute partnerite vahel. Partnerid peavad olema üksteisest sõltumatud. Kuna projekti raames edendatakse koostööd tarneahelas, saavad kaasatavad partnerid olla üksnes projektiga hõlmatud lühikese tarneahela või kohaliku turu tarneahela osapooled.

Eelnõu § 4 lõikega 5 sätestatakse, et taotleja kavandatav projekt ei või olla füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on PRIA-le esitatud, olenemata sellest, kas kõik projektiga seotud maksed on tehtud või mitte.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud abikõlblikud kulud.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse tegevuste elluviimiseks abikõlblikud kulud, mis tehakse sihtotstarbeliselt, mõistlikult ja majanduslikult soodsaimal viisil ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 77 ning mis on vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks.

Eelnõu § 5 lõike 2 kohaselt on põllumajanduslike toodete turustamise korral abikõlblik toetust taotleda seadmete ja sisseseade ostmiseks ning paigaldamiseks. Siinkohal peetakse silmas seadmeid, millega sisustatakse müügipinnad ja mis on vajalikud põllumajanduslike toodete

müümiseks tarbijale. Nendeks võivad olla näiteks külmikud, kaalud, hoiustamisseadmed, kassapaaradid, automatiseeritud turustamist võimaldavad seadmed.

Abikõlblikuks kuluks on põllumajanduslike toodete turustamiseks vajaliku lao- või müügi pinna rentimine või üürimine. Eelnõu kohaselt on toetatavad nii võlaõiguslike üüri- kui ka rendilepingute tasud ja nende eristamine ei ole toetuse eesmärke arvestades oluline. Seletuskirjas on edaspidi läbivalt rentimise kulude all on silmas peetud ka üürimise kulusid. Müügi pinna rentimine tähendab seda, et ruumid renditakse eesmärgiga hakata nendes projekti raames põllumajanduslikke tooteid turustama. Laopinna rendi toetamine on vajalik, et luua tingimused põllumajanduslike toodete säilitamiseks enne nende turustamist.

Abikõlblik kulu on ka põllumajandussaaduste ja toidu turustamiseks ning müügi edendustegevuste läbiviimiseks vajamineva teisaldatava müügi pinna ostmise või rentimine. Teisaldatavaks müügi pinnaks loetakse näiteks välitelki või moodulhoonet, mida on võimalik teisaldada ja saab kasutada ajutise müügi punktina osaledes toidufestivalil ja -laatadel. Sellist müügi pinda iseloomustab, et seda on võimalik kergesti paigaldada ja teisaldada. Taotlejale on jäetud võimalus otsustada oma vajadustest ning kasutamise sagedusest lähtudes ostmise või rendi kasuks.

Abikõlblikud on kulud, mis tehakse lao- või müügi pinna parendamiseks. Parendamise all mõeldakse lihtsamaid remonditöid, näiteks värvimine, plaatimine, põrandate vahetamine, mille eesmärk on muuta ruumid põllumajanduslike toodete müümiseks sobivasse seisundisse ning mis ei kvalifitseeru ehitusluba eeldavaks ehitamiseks ehitusseadusliku alusel. Parendamise puhul on võimalik taotlejal tellida vastavate tööde teostamine teenusena või siis teostada vajalikud tööd ise. Viimasel juhul saab toetust taotleda ainult parendamiseks vajaminevate ehitusmaterjalide ostmiseks, kuid mitte tasu maksmiseks taotleja enda või tema töötaja poolt parendamisel tehtud töö eest.

Abikõlblikud on kulud, mis tehakse põllumajanduslike toodete turustamiseks vajaliku, liiklusseaduse paragrahvi 2 lõike 1 punktis 9 nimetatud haagise ostmiseks, üürimiseks, rentimiseks või liisimiseks. Toetuse saajale on jäetud võimalus valida see vastavalt oma vajadusele.

Abikõlblikud on kulud, mis on vajalikud põllumajanduslike toodete turustamiseks vajaliku tarkvaralahenduse ja selle litsentsi või kasutusõiguse ostmiseks. Siinkohal peetakse silmas lahendusi, mille kasutamine aitab luua uusi ning laiendada seniseid müügi kanaleid (näiteks veebipoe rajamine) või võimaldab juba eksisteeriva kodulehe täiendamist (näiteks internetipanga kaudu maksevõimaluse väljaarendamine).

Abikõlblikud on põllumajanduslike toodete turustamiseks või teavitus- ja müügi edendustegevuste elluviimiseks vajalikud transpordikulud. Toetatakse projekti raames vajalikke autoga tehtavaid sõite või projekti eesmärgi saavutamiseks vajaliku transporditeenuse ostmist. Kui projekti elluviimiseks on vajalik kasutada isiklikku sõidukit, peab toetuse saaja pidama arvestust kõigi sõitude üle ning esitama need andmed PRIA-le koos teiste toetuse väljamaksmiseks vajalike dokumentidega. Kui projektis osaleb mitu partnerit, kes kasutavad erinevaid autosid, siis lähtutakse sellest, et maksimaalne toetuse suurus auto kasutamisel kokku saab olla 525 eurot kuus projekti kohta ning kõik isikud peavad pidama § 15 lõike 4 punktis 4 nimetatud arvestust ning esitama PRIA-le kõik vajalikud dokumendid ja tõendid transpordikulude kohta.

Transporditeenuse sisseostmine võib osutuda vajalikuks näiteks olukorras, kus põllumajanduslike toodete transpordiks on vajalik tellida külmutusseadmega auto, mille omamine oleks taotleja jaoks liiga väikeste mahtude tõttu majanduslikult ebaotstarbekas.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt toetatakse antud eelnõu paragrahvi lõike 2 punktides 1 ja 5 nimetatud seadme või haagise ostmise puhul ka kasutatud seadme või haagise ostmist juhul, kui seade või haagis ei ole taotluse esitamise hetkeks vanem kui viis aastat ning selle ostmiseks ei ole kasutatud toetust riigieelarvelistest või Euroopa Liidu vahenditest või muud tagastamatut riigiabi ja selle hind on väiksem kui uue samaväärse seadme hind. PRIA kontrollib esitatud dokumentide alusel, et nimetatud seadme või haagise hind ei ületaks selle turuväärtust ja oleks uue samaväärse seadme või haagise hinnast madalam. Viie aasta piirang on praktikas levinud, kuna see vastab enamasti seadmete ja haagiste keskmisele amortisatsiooniperioodile ja turuväärtusele, mis aitab tagada, et toetuse eesmärk on õigesti suunatud.

Eelnõu § 5 lõike 4 sätestatakse, millised kulud on abikõlblikud teavitus- ja müügiedendustegevuste korral.

Teisaldatava müügipinna üürimise, rentimise või ostmise kulu on abikõlblik juhul, kui see on vajalik toetatava tegevuse elluviimiseks, eelkõige müügiks avalikel üritustel, nagu toidumessid, -festivalid või -laadad, mille eesmärk on otsemüük tarbijale või uue turustuskanali loomine.

Auto kasutamise kulu on abikõlblik tingimusel, et sõiduki kasutamise üle peetakse arvestust või transporditeenuse ostmise kulu juhul, kui see on otseselt seotud toetatava tegevuse elluviimisega, näiteks põllumajanduslike toodete, müügivahendite või müügipinna transportimisega üritusele või sealt tagasi.

Abikõlblikud on kulud, mis on seotud toidumessi, -festivali või -laada korraldamisega või nendel osalemisega, kui tegevuse eesmärk on otsemüük tarbijale või uue turustuskanali loomine. Toetatakse kohalike tootjate osalemist avalikel müügiüritustel, kus on võimalik põllumajanduslike tooteid tutvustada ning luua otseseid kontakte lõpptarbijatega ning tõsta põllumajanduslike toodete nähtavust.

Ürituse korraldamise puhul loetakse abikõlblikeks kuludeks ruumi, inventari ja tehnika rendi eest tehtavad kulutused, samuti kulud, mis on seotud vajaliku tehnika transpordi ning paigalduse ja mahavõtmisega. Lisaks on abikõlblikud kulud, mis on tehtud messi või muu ürituse tutvustava teabematerjali tõlkimiseks, tootmiseks ja levitamiseks. Samuti toetatakse taotleja ühe esindaja põhjendatud sõidu- ja majutuskulusid, mis on otseselt seotud ürituse ettevalmistuse ja läbiviimisega. Osalemise korraldamise puhul on abikõlblik osalemistasu, stendi rendikulu ning selle paigaldamise ja mahavõtmisega seotud kulud. Lisaks toetatakse stendi sisustuse renti ja stendil vajalike teenuste (nt elekter, vesi) kulusid. Abikõlblik on ka põllumajanduslike tootenäidiste transpordiga seotud kulu. Samuti on abikõlblikud taotleja ühe esindaja ning iga projektis osaleva partneri ühe esindaja sõidu- ja majutuskulud, kui need on põhjendatud ja projekti elluviimiseks vajalikud.

Abikõlblikud on kulud, mis on seotud teabe levitamisega, sealhulgas reklaami tellimisega, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadlikkust projekti raames loodud uuest turustuskanalist, toetada sihipäraselt kommunikatsiooni ja turundustegevusi, mille kaudu jõuab teave uuest turustuskanalist potentsiaalsete tarbijate ja koostööpartneriteni, samuti kulud, mis on seotud reklaami ja teabematerjalide koostamise ja tootmisega ning teabe avaldamisega erinevates meediakanalites (näiteks trükiajakirjandus, televisioon, veebimeedia), juhul kui need tegevused toetavad projekti eesmärkide saavutamist ja vastavad toetuse tingimustele

Abikõlblikud on kulud, mis on seotud turundus- või kontaktürituse korraldamisega. Selliste ürituste eesmärk on toetada ettevõtjate nähtavust, luua uusi koostöövõimalusi ning tutvustada põllumajanduslike tooteid potentsiaalsetele klientidele või partneritele. Ürituse korraldamisel loetakse abikõlblikeks ruumi, vajaliku inventari ja tehnika rendiga seotud kulud. Lisaks on abikõlblik tootenäidiste transport ürituse toimumiskohta, kui see on vajalik põllumajanduslike toodete tutvustamiseks või degusteerimiseks.

Eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatakse, et messi või turundusürituse korraldamiseks või messil osalemise korraldamiseks on abikõlblik vajalike väikevahendite ostmise, mis ei moodusta toetusest enam kui viis protsenti. Kui toetusraha otstarbeka kasutamise seisukohalt on põhjendatud, võib selliseid kulusid lugeda abikõlblikuks. Taotleja peab taotluses selliste kulude vajalikkust ja otstarbekust põhjendama. Näiteks juhul, kui taotleja esitab projekti, mille raames osaleb kolmel laadal ning soovib sisustuse rentimisel asemel osta messistendi sisustamiseks korduvkasutatava laua. Taotleja peab sellisel juhul välja tooma mööbli rentimise maksumuse ning võrdlema seda toote soetamise maksumusega ning saab seeläbi põhjendada ostu toetusraha säästliku kasutamise kaudu. Selliste ostude maksumus peab piirduma maksimaalselt viie protsendiga toetuse summast. Kui taotleja taotleb toetust kolm aastat kestvale projektile summas 150 000 eurot, võib selliste ostude summa olla maksimaalselt 7500 eurot.

Eelnõu § 5 lõike 6 punkti 1 kohaselt peab toetuse saaja näitama, et tegemist on Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Sümbolite kasutamine ja teavitamine on reguleeritud Euroopa Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129 II lisas. See tähendab, et toetuse saaja peab lisama kõikidele toodetud materjalidele vajalikud sümbolid ning tähistama toetuse raames elluviidavate sündmuste tegevuskohad nõuetekohase märgistusega. Kõnealuse märgistuse ja teavitustegevustega seotud kulud on abikõlblikud.

Eelnõu § 5 lõike 6 punkti 2 alusel on koos § 4 lõikes 1 sätestatud tegevustega abikõlblikud ka projekti elluviimisega seotud haldamis- ja projektijuhtimiskulud. Kuna nimetatud kulud kaetakse ühtse määraga, ei ole toetuse saajal kohustust neid kulusid eraldi avada ega tõendada üksikute kuludokumentidega. Ühtse määra rakendamine lihtsustab toetuse kasutamist, vähendab halduskoormust ning tagab kulude arvestamisel läbipaistvuse ja prognoositavuse. Kulude abikõlblikkus põhineb sel juhul toetatava põhitegevuse elluviimisel ja vastavate otseste kulude olemasolul.

Projekti juhtimisega seotud kulud võivad hõlmata näiteks projektijuhi töötasu või lepingulist tasu koos kõikide sellega seotud tööjõumaksudega, sealhulgas tulumaks, sotsiaalmaks, kohustusliku kogumispensioni makse, töötuskindlustusmakse ning puhkusetasu. Need kulud tagavad projekti strateegilise juhtimise ja tegevuste koordineerimise vastavalt toetuse tingimustele.

Projekti haldamisega seotud kulud on vajalikud igapäevase töökorralduse ja tugitegevuste katmiseks. Nende hulka kuuluvad näiteks kontoritarvete soetamine, sidekulud, kontoritehnika, samuti kommunaalteenuste kulud, nagu kütte, vee ja elektri eest tasumine. Samuti kuuluvad selliste kulude hulka kulud, mis on seotud kontoripinna üüri, ruumide koristamise ja valveteenuse kasutamisega, samuti raamatupidamisteenuse sisseostmine.

Eelnõu § 5 lõikes 7 määratletakse kulud, mida ei loeta abikõlblikeks ning mille eest ei ole võimalik toetust taotleda. See aitab tagada toetuse sihipärasest kasutamist ning välistada kulutused, mis ei ole otseselt seotud toetatava tegevuse elluviimisega või ei vasta kehtivatele õigusaktidele. Esiteks ei ole abikõlblikud kulud, mis on välistatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 73 lõike 3 alusel.

Samuti ei loeta abikõlblikuks käibemaksu, kui see on taotlejale käibemaksuseaduse kohaselt tagastatav. Toetuse raames ei toetata sularahamaksete tegemist, lepingute sõlmimise või kindlustamisega seotud kulusid, samuti intresse, tagatisrahaga seotud makseid ja muid finantsteenustest tulenevaid kulusid. Lisaks on välistatud riigilõivud, trahvid, finantskaristused ning vaide- ja kohtumenetlusega seotud kulud. Toetust ei saa taotleda ka tegevustele ja kuludele, mis on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1144/2014, mis käsitleb teavitus- ja müügiedendusmeetmeid siseturul ja kolmandates riikides, alusel tegevuse elluviimisega. Abikõlblikuks ei loeta ka maa või olemasoleva ehitise ostmisega seotud kulusid. Samuti ei toetata

kulusid, mille kohta on taotleja juba saanud toetust riigieelarvest, Euroopa Liidu vahenditest või muudest välisallikatest, ega kulusid, mis on kantud enne taotluse esitamist. Abikõlbmatuks loetakse ka kõik sellised kulud, mis ei ole toetatava tegevuse eesmärgi ja sisu seisukohast põhjendatud.

Eelnõu § 5 lõikes 8 sätestatakse, et kui toetuse taotleja korraldab ostumenetluse pärast taotluse esitamist §-s 14 sätestatud viisil, koostab ta projekti raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse väljaselgitamiseks prognoosi. Nimetatud prognoosis esitatakse andmed projekti kogumaksumuse ja abikõlblike kulude kohta, mis peavad olema põhjendatud ja üksikasjalikult kirjeldatud, tuginema tegelikele asjaoludele ning olema vajaduse korral tõendatavad. Esitatud andmed peavad olema realistlikud, põhjalikult lahti kirjutatud ja vajadusel ka tõendatavad, et tagada projekti kulude läbipaistvus ning põhjendatus enne hanke läbiviimist

Eelnõu §-s 6 on sätestatud nõuded toetuse määra, suuruse ja vormi kohta.

Eelnõu § 6 lõige 1 sätestab, et toetuse andmine toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, mis kehtestab reeglid, kuidas liikmesriigid koostavad oma Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) rahastatavad ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade toetused, alusel erinevates lubatud vormides. (EL) 2021/2115 artikli 83 lõike 1 punkti a kohaselt hüvitatakse tegelikult tekkinud abikõlblikud kulud, mis on seotud projekti elluviimisega. Samuti hüvitatakse lihtsustatud kulumeetodit kasutades haldamise ja projekti juhtimise kulud, mille puhul kasutatakse määruse artikli 83 lõike 2 punkti d alusel ühtset määra. Ühikuhindade ja ühtse määra rakendamine lihtsustab toetuse saajate kulude arvestamist ning vähendab halduskoormust, pakkudes samas selget ja läbipaistvat arvestusmehhanismi, mis on kooskõlas Euroopa Liidu finantsjuhtimise põhimõtete ja praktikatega.

Eelnõu § 6 lõige 2 sätestab, et toetust antakse kuni 50 protsenti:

- 1) seadme ning sisseseade ostmise ja paigaldamise kulu maksumusest;
- 2) lao- või müügi pinna üürimise või rentimise kulu maksumusest;
- 3) teavitus- ja müügi edendustegevuste elluviimiseks vajaliku teisaldatava müügi pinna üürimise või rentimise või ostmise kulu maksumusest;
- 4) lao- või müügi pinna parendamise kulu maksumusest;
- 5) liiklusseaduse § 2 punktis 9 nimetatud haagise ostmise, üürimise, rentimise või liisimise kulu maksumusest;
- 6) tarkvaralahenduse ja selle litsentsi või kasutusõiguse ostmise kulu maksumusest.
- 7) auto kasutamise kulu tingimusel, et sõiduki kasutamise üle peetakse arvestust, või transporditeenuse ostmise kulu.

Eelnõu § 6 lõikes 3 sätestatakse, et toetust antakse kuni 70 protsenti teavitus- ja müügi edendustegevuse ja § 5 lõike 1 punktis 7 nimetatud abikõlbliku kulu maksumusest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikkel 77, lõike 8 punkt b alusel.

Eelnõu § 6 lõike 4 kohaselt võib toetuse saajale maksta toetust auto kasutamise eest toetatavate tegevuste elluviimisel kuni 0,50 eurot ühe sõidetud kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 525 eurot kalendrikuus projekti kohta. Samas tuleb arvestada, et vastavalt lõikes 3 sätestatud toetuse määrale hüvitatakse auto kasutamise kulu 70% ulatuses, mistõttu on toetuse tegelik suurus maksimaalselt 0,35 eurot kilomeetri kohta. Sellest lähtuvalt võib toetuse maksimaalseks summaks kujuneda 525 eurot kuus, mis vastab kuni 1500 kilomeetri läbimisele kalendrikuus toetatavate tegevuste raames.

Toetuse määramisel on võrdlusandmetena kasutatud Vabariigi Valitsuse 14. juuli 2006. a määrust nr 164 „Teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel isikliku sõiduauto kasutamise kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise kord” ning tulumaksuseaduse § 13 lõike 3 punkti 2.

Autona käsitatakse autot liiklusseaduse § 2 punkti 3 tähenduses, milleks on sõitjate või veose veoks või sõidukite haakes vedamiseks või eritööde tegemiseks ettenähtud vähemalt neljarattaline mootorsõiduk, mille valmistajakiirus ületab 25 kilomeetrit tunnis. Autoks loetakse ka elektrikontaktliiniga ühendatud mitterööbassõidukit. Autoks ei loeta mopeedi, mootorratast, traktorit ega liikurmasinat. Tegemist võib olla isiku omandis või tema kasutuses oleva autoga.

Eelnõu § 6 lõikes 5 sätestatakse, et projektijuhtimise kulud, mis on oma olemuselt otsesed personalikulud, võivad moodustada kuni 20% § 4 lõikes 1 nimetatud toetatavatest tegevustest tekkivate abikõlblike kulude kogumaksumusest. Vastavalt (EL) määruse 2021/2115 artiklile 83 lg 2 p c) ning sellest lähtuvalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, artikli 55 punktile 1, võib tegevuse otsesed personalikulud arvutada ühtse määra alusel, mis võib olla kuni 20 % otsestest kuludest, mis ei sisalda selle tegevuse otseseid personalikulusid, ilma et liikmesriigilt nõutaks arvutusi kohaldatava määra kindlaksmääramiseks, tingimusel et tegevuse otsesed kulud ei sisalda ehitustööde riigihankelepinguid ega asjade või teenuste riigihankelepinguid, mille maksumus ületab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL artiklis 4 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artiklis 15 kindlaks määratud piirmäärasid. See võimaldab lihtsustada projektijuhtimise kulude arvestamist ning toob kaasa administratiivsete koormuste vähenemise.

Eelnõu § 6 lõikes 6 sätestatakse, et projekti haldamiskulud võivad moodustada kuni 15% abikõlblikest projektijuhtimiskuludest. Vastavalt (EL) määruse 2021/2115 artiklile 83 lg 2 p c) on see säte kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 54 punktis b) sätestatuga, mille kohaselt on rahastamiskõlblikest otsestest personalikuludest lubatud arvestada ühtse määraga haldamiskulud, mis võivad ulatuda kuni 15%-ni, ilma, et liikmesriik peaks tegema täiendavaid arvutusi kohaldatava määra määramiseks. Säte võimaldab lihtsustada haldamiskulude arvestamist, kuna ei ole vajalik iga kulurida täpselt arvestada ega täiendavat dokumentatsiooni esitada, mis kokkuvõttes vähendab toetuse saaja halduskoormust, kiirendab haldusprotsesse ning loob selge ja ühtse raamistiku abikõlblike kulude määramiseks.

Eelnõu § 6 lõikes 7 sätestatakse toetuse minimaalne ja maksimaalne suurus. Toetust on võimalik taotleda projektiks, mille kestvus on maksimaalselt kolm aastat ja toetuse suurus saab olla maksimaalselt 150 000 eurot.

Eelnõu § 6 lõikes 8 sätestatakse tingimus, millele vähese tähtsusega abi saajad peavad vastama. Vähese tähtsusega abi puhul ei tohi ühele ettevõtjale toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta jooksul antud vähese tähtsusega abi koos taotletava toetusega ületada vähese tähtsusega abi ülemmäära 300 000 eurot. Toetuse andmise all peetakse silmas otsuse tegemist, millega ettevõtjale abi määratakse. Kui ettevõtjale abi andmise otsus tehakse näiteks 20. novembril 2025. aastal, siis võetakse toetuse andmisele vahetult eelnenud kolme aasta pikkuse ajavahemikuna arvesse perioodi 20. november 2022-20. november 2025.

Eelnõu § 6 lõikes 9 sätestatakse, et vähese tähtsusega abi andmisel võetakse arvesse komisjoni määruste (EL) 2023/2831 sätestatud erinevateks eesmärkideks antava vähese tähtsusega abi kumuleerimisreegleid.

Eelnõu § 6 lõikes 10 sätestatakse, et vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on omavahel seotud Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt.

See tähendab, et vähese tähtsusega abi arvestamisel tuleb silmas pidada, et abi ülemmäära kohaldatakse mitte ainult üksikule ettevõtjale, vaid vajaduse korral ka temaga seotud ettevõtetele. Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 artikli 2 lõike 2 kohaselt hõlmab „üks ettevõtja“ kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest tunnustest:

- 1) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike hääleteenamust;
- 2) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht-, või järelevalveorgani liikmetest;
- 3) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
- 4) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike hääleteenamust.

Üheks ettevõtjaks loetakse ka ettevõtteid, mis on eelmainitud punktides 1–4 kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu. Väheste tähtsusega abi maksimaalse määra väljaselgitamisel vaadeldakse ettevõtete seoseid riigipõhiselt. Kui emaettevõtte (A) asub välismaal (nt Norras) ning tal on kaks tütarettvõtet Eestis (B ja C), siis neid tütarettvõtteid ei pea lugema üheks ettevõtteks väheste tähtsusega abi toetuse summa määramisel. B-le ja C-le võib kummalegi määrata 300 000 eurot väheste tähtsusega abi. Juhul kui emaettevõttel (A, mis asub Norras) on loodud Eestisse näiteks valdusettevõtte (D), mis kontrollib (enamusosaluse kaudu) ettevõtteid B ja C, siis tuleb D, B ja C lugeda ikkagi üheks ettevõtteks, sest kõik asuvad Eestis. Euroopa Komisjon on „ühe ettevõtja“ mõiste sisustamisel lähtunud asjaolust, et konkurentsieeskirjade kohaldamisel on ettevõtja igasugune majandustegevusega tegelev üksus, olenemata tema õiguslikust seisundist ja rahastamisviisist ning Euroopa Liidu Kohus on otsustanud, et kõiki sama üksuse (õiguslikult või faktiliselt) kontrollitavaid üksusi tuleks käsitleda ühe ettevõtjana.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud nõuded toetuse taotlejale. Toetuse taotleja on isik, kes saab PRIA-le toetustaotluse esitada. Toetustaotluse rahuldamise järel on toetuse saaja isik, kes vastutab PRIA ees projekti elluviimise ja eesmärkide saavutamise eest ning kellele toetus välja makstakse, kuid toetuse saamiseks tuleb projekti kaasata olenevalt taotleja isikust veel vähemalt üks või kaks partnerit. Projekt tuleb ellu viia uusi koostöövorme kasutades, mis võib seisneda kas olemasolevate partnerite vahel uues tegevuses või varasemaga võrreldes uute partnerite kaasamisega.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt saavad toetust taotleda nelja tüüpi isikud:

- 1) ettevõtja äriseadustiku tähenduses, välja arvatud tulundusühistu, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastat ning kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete või nende töötlemisel saadud põllumajanduslike toodete müügitulu kas koos või eraldi ületas majandusaastal 4000 eurot;
- 2) mittetulundusühing või tulundusühistu, kes on vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta tegutsenud toiduainetööstuse, põllumajanduslike toodete tootmise või turustamise valdkonnas ja kelle põhikirjaline eesmärk on nimetatud valdkonna edendamine.
- 3) mittetulundusühing, kes on vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastat tegutsenud matursismi või toidukultuuri edendamise valdkonnas ja kelle põhikirjaline eesmärk on nimetatud valdkonna edendamine.
- 4) Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel ja korras tunnustatud tootjaorganisatsioon, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastat.

Toetustaotluse saab esitada näiteks mittetulundusühing või tulundusühistu kes on vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastat tegutsenud toiduainetööstuse, põllumajanduslike toodete tootmise või turustamise valdkonnas ja kelle põhikirjaline eesmärk on nimetatud valdkonna edendamine. Mittetulundusühingute puhul loetakse valdkonnas tegutsemiseks ka kõnealuse valdkonna ettevõtjate esindamist, mis tähendab, et taotlejateks saavad olla ka põllumajandus- ja toiduainetööstuse sektori ettevõtteid esindavad erialaorganisatsioonid. Põllumajanduse ja toidutootmise valdkonnas tegutsemist tõendatakse majandusaasta aruande alusel.

Toetust võib taotleda ka mittetulundusühing, kes on vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta tegutsenud maaturismi või toidukultuuri edendamise valdkonnas ja kelle põhikirjaline eesmärk on nimetatud valdkonna edendamine. Toidukultuur hõlmab riigile või piirkonnale iseloomulikke toite, nende pakkumise ja valmistamise viise ja kohaliku tooraine väärindamist. Seetõttu on toidukultuuri kujundajad lisaks toidutootjatele ka toidupakkujad ehk toitlustussektor. Toidutootjate ja -pakkujate seas on hulgaliselt ka maaturismiettevõtjaid, kes arendavad oma toodete ja teenustega kohalikku turgu. Seega annab olulise panuse toidukultuuri edendamisse ka maaturismi valdkond, eelkõige see osa nimetatud valdkonnast, mille tegevusega panustatakse toidupärandi tutvustamise ja tooraine väärindamise kaudu kohalike turgude arendamisse.

Toidukultuuri edendamiseks ei saa pidada vaid toitlustusteenuse pakkumist või ühekordse toiduürituse korraldamist. Toidukultuuri edendamine hõlmab endas eelkõige arendusliku sisuga projekte, mille sisuks on näiteks toidupakkumise kvaliteedi parandamine, uute arengusuundade väljatöötamine või toidupärandi säilitamine ja populariseerimine. Näiteks saab oma tegutsemist toidukultuuri edendamise valdkonnas tõendada mittetulundusühing, kes on viimase kahe majandusaasta jooksul tegelenud kohaliku toidu turustuskanalite arendamisega või korraldanud kokandusvõistlusi, mille eesmärk on toidupakkumise kvaliteedi edendamine ning piirkondliku toidupärandi populariseerimine.

Toetust saab taotleda ka Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel ja korras tunnustatud tootjaorganisatsioon ja tootjarühm, kes on põllumajandusliku majandustegevusega tegelenud vähemalt kaks taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastat. Tootjaorganisatsioonina tunnustatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 75 alusel tulundusühistut või Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) nr 1435/2003 „Euroopa ühistu (SCE) põhikirja kohta” rakendamise seaduses sätestatud Eestis asuvat Euroopa ühistut, kes vastab tootjaorganisatsioonile esitatavatele nõuetele ja on tegutsenud vähemalt kaks aastat. Tootjaorganisatsioonide liiduna tunnustatakse vähemalt kahe samas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõikes 2 nimetatud sektoris tunnustatud tootjaorganisatsiooni asutatud tulundusühistut, kes vastab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklis 156 sätestatud nõuetele.

Eelnõu § 7 lõikes 2–3 sätestatakse lõikes 1 nimetatud taotlejale nõue kaasata projekti teisi partnereid.

Eelnõu § 7 lõikes 2 sätestatakse, et, kui taotleja on lõike 1 punktis 1 nimetatud ettevõtja, peab ta projekti kaasama veel vähemalt ühe endast sõltumatu partneri, kes peab olema arendatava lühikese tarneahela või kohaliku turu osapool.

Kui taotleja ise on põllumajandustootja, on tal võimalik valida endale partneriks näiteks enda põllumajandussaadusi töötlev ettevõtja, teine põllumajandustootja või ka näiteks toitlustusettevõtja, kellega koostöös õnnestub tootjal oma põllumajanduslikele toodetele uusi turustusvõimalusi luua.

Sõltumatu partner antud lõike kontekstis on isik, kes ei ole seotud taotleja ega taotleja poolt kaasatud teiste ettevõtjatega finantsalaste, majanduslike, isiklike või õiguslike huvide kaudu. See tähendab, et sõltumatu partner peab olema majanduslikult ja organisatsiooniliselt iseseisev taotlejast, ning tal ei tohi olla selliseid suhteid taotleja ega teiste kaasatud ettevõtjatega, mis võiksid mõjutada objektiivsust või tekitada huvide konflikti. Näiteks ei saa toetust taotleda kaks äriühingut, mis kuuluvad omavahel seotud isikutele.

Eelnõu § 7 lõike 3 kohaselt peab taotleja, kui selleks on mittetulundusühing või tulundusühistu (mis on oma olemuselt koostöövormid), kaasama projekti partnerina vähemalt kaks ettevõtjat,

kes vastavad lõike 1 punktis 1 sätestatud nõuetele. Nõude eesmärk on tagada, et tugevdatakse mitme põllumajandustootja positsiooni tarneahelas.

Praktikas tähendab see, et näiteks mittetulundusühing, millel võib olla palju veidi erineva profiiliga liikmeid, peab tagama, et projektis osalevad vähemalt kaks põllumajandusliku majandustegevusega tegelevat ettevõtjat, kelle omatoodetud põllumajanduslikele toodetele uusi turustusvõimalusi luuakse. Kui mittetulundusühingul on vähemalt kaks lõike 1 punktis 1 sätestatud nõuetele vastavat liiget, kes projektis partnerina osalevad, on sellega kaasamise miinimumnõue täidetud. Projektis osalemist ehk projekti ühist elluviimist kinnitavad kõik partnerid lõikes 4 nimetatud lepinguga. Kui projektis soovib osaleda üksnes üks mittetulundusühingust taotleja liige, kes vastab nõuetele ja teist sobivat liiget ei ole võimalik kaasata, ei ole kaasamise nõue täidetud ning teise partnerina tuleb kaasata sobiv ettevõtja, kes ei ole taotleja liige.

Kui taotlejaks on tulundusühistu, on kaasamise nõue täidetud, kui tulundusühistul on kaks lõike 1 punktis 1 nimetatud liiget.

Lisaks nendele vähemalt kahele nõuetele vastavale ettevõtjale, võib projekti kaasata ka teisi põllumajandussektoris või toiduainete tarneahelas tegutsevaid ettevõtjaid, kelle osalemine on projekti eesmärgi saavutamiseks põhjendatud ja vajalik. Selliste osapooltega tuleb sõlmida lõikes 4 nimetatud leping. Partnerlus peab seisnema sisulises koostöös tarneahela osapoolte vahel, mille tulemusel luuakse uus turustuskanal. Seejuures on oluline, et partnerlus ei saa seisneda vaid teenuse osutamises ehk nt logistikateenuse osutaja või müügi pinna rendile andja ei saa olla partner.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt peab taotleja sõlmima kõikide projekti kaasatud partneritega lepingu, mis sisaldab § 9 lõikes 3 sätestatud andmeid ning millega lepatakse kokku projekti ühises elluviimises. Tegemist on olemuslikult seltsingulepinguga, milles peavad olema selgelt nimetatud kõik projekti partnerid ning nende rollid ja kohustused. Lepingu alusel peab olema võimalik tarneahel üheselt tuvastada, näiteks peavad selguma kõik ettevõtjad, kelle põllumajanduslikele toodetele projekti raames turustusvõimalusi luuakse ning projekti sisu.

PRIA hindab, kas projekt vastab koos kõigi selles osalevate partneritega tervikuna lühikese tarneahela või kohaliku turu kontseptsioonile. Kui lühikese tarneahela edendamise projekti kaasatakse ettevõtjad, kes tegelevad põllumajandussaaduste töötlemisega, peab lepingust selgelt nähtuma, et töötleja kasutab toorainet, mis pärineb otse konkreetsetelt projektis osalevatelt põllumajandustootjatelt, ilma vahendajate kaasamiseta. Lepingu põhjal peab selguma tarneahela või selle osa toimimine. Eraldi koostöölepingut tootja ja töötleja vahel sellisel juhul esitama ei pea. Kui lepingus seda teavet ei ole või see on puudulik, siis ei saa hinnata, kas projekt vastab määruse nõuetele või mitte. PRIA-l on vajadusel võimalik nõuda taotlejal täiendavat teavet selle kohta. Projekt tervikuna peab katma tervet tarneahelat tootjast lõpptarbijani ja tarneahela kõik lülid peavad lepingust selguma. Kui projekt seisneb põllumajandustootjate ühises põllumajanduslike toodete ladustamises ja tarnimises jaekauplusesse, siis ei pea jaekauplus olema kaasatud partner, kuid kaasatud tootjate ülesannetest ja rollidest selgub, millised on nende kohustused projekti elluviimisel, mille tulemusel luuakse uus turustuskanal jaekauplusesse.

Toetuse taotleja ei pea eraldi lepingut sõlmima juhul, kui ta on mittetulundusühing või tulundusühistu ning kõik tema liikmed osalevad projektis. Sellisel juhul loetakse projektipartnerite vahelised suhted ja kohustused juba hõlmatuks organisatsiooni põhikirjaliste eesmärkide ja liikmesuse kaudu, mistõttu eraldi leping oleks sisuliselt dubleeriv ja põhjendamatult koormav

Eelnõu § 7 lõige 5 sätestab, et on lubatud, et taotleja ja projekti kaasatud partneri maksuvõlg, sealhulgas maksuhalduri haldusaktiga määratud intress, ei ületa 100 eurot. Samuti loetakse nõue

täidetuks juhul, kui maksuvõla tasumine on ajatatud ning ajatatud võla osas on taotleja täitnud kõik kehtiva maksegraafiku kohustused, st tasunud tähtajaks ettenähtud summad. Sätte eesmärk on tagada, et toetust saavad vaid isikud, kes on oma kohustused riigi ees täitnud. Toetust antakse üksnes neile, kes on majanduslikult jätkusuutlikud. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui taotleja või kaasatud partner ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on PRIA-l õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saaja ning kaasatud partnerite riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatust ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 7 lõikes 6 kehtestatakse, et taotleja ja projekti kaasatud partner peavad olema varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tagasimaksed tasunud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärk on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkuse suurendamine.

Eelnõu § 7 lõike 7 kohaselt ei saa taotleja toetust, kui taotleja ja projekti kaasatud partneri suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot või algatatud sundlõpetamine või kehtiv äriregistrist kustutamise hoiatus.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. PRIA kontrollib taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotitsuse olemasolu ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded. Nii samuti kontrollitakse seda, et taotlejale ja projekti kaasatud partnerile ei ole tehtud äriregistrist kustutamise hoiatamist.

Eelnõu § 7 lõikes 8 kehtestatakse piirang, et toetust ei saa taotleda taotluses sisalduva sama kulu kohta ehk siis, kui selle kohta on saadud toetust või samal ajal taotletakse toetust riigieelarvelistest või muudest EL-i või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Eelkõige on siinkohal mõeldud teisi strateegiakava alusel antavaid toetusi või struktuurifondide vahenditest saadud abi ja toetust. Piirangu eesmärk on vältida topeltrahastamist, mis tähendab, et ühe ja sama kulu kohta ei anta toetust rohkem kui üks kord. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2116⁵ artikli 36 kohaselt ei tohi EAFRD-st rahastatavaid kulusid katta liidu eelarvest ühegi teise rahastamisvahendiga.

Eelnõu § 7 lõike 9 sätestab, et taotleja kohta ei tohi olla karistusregistrisse kantud karistusandmeid karistusseadustiku §-s 49¹, 209, 209¹, 210, 296, 298, 298¹, 364, 365, 372, 373 või 384 sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Riigikohtu otsusele nr 3-3-1-85-14⁶ tuginedes, on määruuses välja toodud konkreetsed väär- ja kuriteod, mille toimepanemise puhul on põhjust kahelda taotleja tahtes või võimekuses viia toetatav tegevus ellu õiguspäraselt. Seega, kui taotleja kohta on karistusregistrisse kantud karistusandmeid määruse § 4 lõikes 6 sätestatud süüteo toimepanemise eest, siis selline taotleja ei vasta nõuetele ja talle toetust ei anta.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013

⁶ Riigikohtu halduskolleegiumi 11. märtsi 2015. a otsus nr 3-3-1-85-14

Valdavas enamuses on välja valitud süüteod, millel saab olla seos taotleja tegevustega. Arvestades, et toetusega jagatakse riigieelarvelisi ja EL-i vahendeid, mida on piiratud ulatuses, on oluline, et nimetatud vahendeid saaksid kasutada üksnes õiguskuulekad ettevõtjad, kes on täitnud õigusaktides sätestatud nõudeid ja on suutnud oma tegevust õiguspäraselt korraldada.

Lisaks on kõnealune nõue seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 59 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt võtavad liikmesriigid ühise põllumajanduspoliitika raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida fondide rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust, sealhulgas toetusesaajate tasandil ning vastavalt ÜPP strateegiakavades ettenähtule;
- b) tagada tõhus kaitse kelmuse ja pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib heidutusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;
- c) ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumist, kelmusi ja pettust, kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt riigisisesele õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- d) kehtestada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt liikmesriigi õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi, sealhulgas eeskirjade eiramise eest määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95 artikli 1 lõike 2 tähenduses.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse taotluse esitamine ja taotluse esitamise tähtaeg.

Toetuse saamiseks esitab taotleja selleks ettenähtud tähtajal elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le avalduse ja § 4 lõikes 1 nimetatud projekti (edaspidi koos *taotlus*) ning neis esitatud andmeid tõendavad dokumendid. Taotluse esitamise tähtaja kuulutab välja PRIA, avaldades selle ametlikus võrguväljaandes Ametlikud Teadaanded ja veebilehel www.pria.ee.

Toetuse taotlusi võetakse vastu üksnes PRIA e-teenuse keskkonna kaudu. Haldusmenetluse seaduse § 13 kohaselt on menetlusosalisel õigus kasutada haldusmenetluses esindajat. Esindusõigus peab olema antud kirjaliku volitusega. Volikiri esitatakse elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonnas.

Eelnõu §-s 9 on sätestatud nõuded taotlusele.

Eelnõu § 9 lõikes 1 on sätestatud andmed, mida peab taotleja esitama.

Esitada tuleb taotleja nimi, registrikood ja esindaja kontaktandmed, mis võimaldab tuvastada taotleja ning vajadusel temaga ühendust võtta. Taotleja esitab selgelt sõnastatud taotluse sisu ehk lühikokkuvõtte tegevustest, mis on vajalikud lühikese tarneahela või kohaliku turu kaudu põllumajanduslike toodete turustusvõimaluste loomiseks, milleks toetust taotletakse. Taotletava toetuse suurus ja projekti kogumaksumus annavad ülevaate projekti rahastamisvajadustest ja toetusvõimalustest. Kui taotleja on sõnastanud projekti eesmärgid ja tegevused, selgitades projekti ulatust ja kavandatud tulemusi, siis võimaldab see hindamist, kas projekt täidab määruse eesmäärke.

Kui taotleja või projekti kaasatud partnereid on varasemalt ellu viinud põllumajanduslike toodete turustamisvõimaluste loomisele suunatud projekte, siis tuleb esitada nende nimekiri ja sisu kirjeldus. See aitab tõendada taotleja ja kaasatud isikute suutlikkust ellu viia kvaliteetne projekt. Projekti raames tuleb esitada nimekiri ettevõtjatest, kelle põllumajanduslikele toodetele luuakse turustusvõimalusi, samuti nende põllumajanduslike toodete loetelu koos vastavate Eesti

tollitariifistiku (KN⁷) kaubakoodidega. Esitatud andmete alusel on võimalik hinnata, millised ettevõtjad projektist kasu saavad ning milliste põllumajanduslike toodete turustamist projekt toetab.

Taotleja peab esitama teabe selle kohta, kas projekti raames luuakse turustusvõimalusi Euroopa Liidu või riiklikult tunnustatud kvaliteedikavade alusel toodetud põllumajanduslikele toodetele.

Taotleja peab esitama selgituse, kuidas tema poolt kavandatud projekt vastab määruses esitatud nõudele, et tegemist peab olema uue koostöövormi või uue tegevusega.

Taotleja peab esitama teabe selle kohta, kuidas kavandatav projekt on tema jaoks uus koostöövorm või uus tegevus. Projekti ei tohi seisneda olemasoleva tegevuselaiendamises, kui sellega ei kaasne olulist arenguhüpet või varasemalt tehtud projekti kordamises. Uue koostöövormi alla kuulub näiteks uute partnerite kaasamine, uute turustuskanalite avamine või täiesti uute lähenemisviiside rakendamine põllumajanduslike toodete pakkumisel ja tutvustamisel. Näiteks on tegemist esimese korraga, mil ühistu plaanib arendada e-kaubanduse platvormi, mille kaudu on võimalik turustada projektis osalevate põllumajandustootjatest partnerite põllumajanduslikku toodangut üle riigi. Varasemalt on müük toimunud ainult kohalikul tasandil talupoodides ja laatadel, kuid nüüd soovitakse luua püsiv ning digitaalne müügilahendus. See avab tootjatele täiesti uue kliendibaasi ja võimaldab kohalikul toidul saada laiemat tähelepanu. Samuti olukord, kui projektis on kavas algatada koostöö piirkonna restoranide ja toitlustusettevõtete vahel, et viia turule kontseptsioon, mille raames valmistatakse menüüsid koostöös kohalike tootjatega, siis see on uus viis kohaliku toidu väärdamiseks ning nähtavuse suurendamiseks. Taotleja ei ole varasemalt toitlustussektoriga koostööd teinud, mistõttu on tegemist selgelt uue koostöövormiga.

Projekti raames luuakse turustusvõimalusi nii Euroopa Liidu põllumajanduslike toodetele kui ka põllumajanduslikele toodetele, mis ei kuulu EL toimimise lepingu I lisa alla, avardades seeläbi ka teiste põllumajanduslikele toodete turustusvõimalusi.

Vajadusel esitab taotleja nimekirja varasemate toidukultuuri arendamise projektide kohta, et tõendada oma panust toidukultuuri edendamisse. Kui taotleja on tulundusühistu, esitatakse liikmete nimekiri, et veenduda, kas taotleja vastab nõuetele.

Eelnõu § 9 lõikes 2 on välja toodud punktid, mida peab kajastama kavandatavate tegevuste kohta käiv projekt.

1) Projekti eesmärk ja kestvus - taotleja toob välja projekti eesmärgi, mida tahetakse projektiga saavutada. Taotleja toob välja projekti kestvuse, mis saab olla maksimaalselt kolm aastat PRIA poolt projekti heakskiitmisest alates.

Projekti eesmärgi selgitamisel tuleb lähtuda §-s 2 nimetatud toetuse andmise eesmärgist ning projekti laiemast mõjust. Vajalik on selgitada, milles seisneb partnerite koostöö ning kuidas see panustab põllumajandustootjate positsiooni tugevnemisse tarneahelas.

⁷ Kombineeritud nomenklatuur (KN) on Euroopa Liidus kasutatav kaupade nomenklatuur, mis koos kolmandatele riikidele kohaldatavate tollimaksumääradega, täiendavate mõõtühikutega ning asjakohaste lisadega on nõukogu määruse 2658/87 I lisas. HS klassifitseerimise üldreeglid kehtivad ka KN-is. KN-i ajakohastatakse igal aastal, et võtta arvesse statistikast, kaubanduspoliitikast või muude valdkondade arengust tulenevaid muudatusi. KN koosneb umbes 9400st 8-kohalisest koodist. Järgmise aasta KN avaldatakse EL Teatajas hiljemalt 31. oktoobril ja seda kohaldatakse alates järgneva aasta 1. jaanuarist. Harmoneeritud Süsteem (HS) on rahvusvaheline kaupade kirjeldamise ja kodeerimise süsteem, mida haldab Maailma Tolliorganisatsioon (WCO). HS koosneb umbes 5000st 6-kohalisest koodist. HS kehtestab kuus üldreeglit kaupade klassifitseerimiseks. HS nomenklatuur on kasutusel enam kui 200 riigis tollitariifide ja kaubandusstatistika alusena. Üle 98% rahvusvahelisest kaubandusest klassifitseeritakse HSi põhimõtetest lähtudes.

Üle ühe aasta kestvate projektide puhul jääb taotlejale võimalus teha järgnevate aastate planeeritavate tegevuste kohta täpsustusi ja viia sisse väiksemaid muudatusi. Antud võimaluse pakkumine on vajalik, kuna mitmeaastaste projektide puhul on väga raske korraga paika panna detailset tegevuskava (muutuvad ürituste toimumise ajad, võivad tekkida uued võimalused tegevuste läbiviimiseks jne). Kuigi on lubatud tegevuste osas täpsustused ja väiksemad muudatused, peab projekti üldine sisu oma loomult ja eesmärkidelt jääma samaks võrreldes algselt PRIA-le esitatud projektiga.

2) Teave selle kohta, kas projekt edendab põllumajanduslikele toodetele ja toidule uute turustusvõimaluste loomist lühikese tarneahela või kohaliku turu kaudu – taotleja selgitab, millisele § 2 lõike 2 nimetatud kontseptsioonile projekt vastab. Projekt peab hõlmama tervet tarneahelat, mis algab põllumajandustootjaga. Üks projekt võib hõlmata ka mitut tarneahelat, näiteks juhul, kui oma põllumajanduslikke tooteid turustavad ühiselt piimatoodete ja lihatoodete tootjad.

3) Projekti raames elluviidavate tegevuste kirjeldus koos tegevuste eelarve või selle prognoosiga – taotleja toob välja kõik projekti raames kavandatud tegevused koos nende eelarvega. Kui taotluses hõlmab erinevate toetatavate tegevuste kombineerimist, peab selgitama, miks on nende tegevuste tegemine vajalik projekti eesmärgi saavutamiseks ning kuidas tegevused üksteist toetavad. Eelarve peab olema realistlik, mis tähendab, et see peab põhinema ostumenetluse tulemusel saadud hinnapakkumustel või kui taotleja viib ostumenetluse läbi pärast taotluse rahuldamist, siis realistlikul prognoosil, mis võib põhineda avalikult kättesaadaval teabel või tehtud päringutel. Taotleja peab olema valmis tõendama prognoosi tuginemist realistlikele andmetele. Nõue on vajalik, et tagada mõistlik eelarve kasutamise prognoosimine. Kui taotleja esitab ebarealistliku kalkulatsiooni ning projekti elluviimise käigus selgub, et taotletud toetuse summa või liiga suur või väike, võib see seetõttu ohtu seada projekti elluviimise või toetusvahendite efektiivse kasutamise.

4) Projekti lõpuks saavutatavate tulemuste kirjeldus – taotleja toob välja, milline on projekti elluviimise tulemus ja selle potentsiaal tulevikus. Kuna toetatakse üksnes uusi tegevusi, tuleb mõtestada, millised on partnerite plaanid projekti lõppemisel ning kuidas projekt aitab põllumajandustootjate positsiooni parandada.

Eelnõu § 9 lõikes 3 on välja toodud punktid, millest peab koosnema taotleja ja projekti kaasatud partnerite vahel projekti läbiviimiseks sõlmitud leping. Lepinguga kinnitavad lepingu pooled, et nad hakkavad koos projekti ellu viima ning samuti kirjeldatakse lepingus ära tegevused, mida plaanitakse projekti raames tegema hakata.

Lepingus tuuakse välja:

- 1) partnerite andmed, kes hakkavad projekti ellu viima;
- 2) lepingu eesmärk, milles kirjeldatakse projekti elluviimisel saavutatavaid tulemusi. Lepingust peab selguma, et partnerid töötavad ühiselt lühikese tarneahela või kohaliku turu kaudu turustusvõimaluste loomise nimel;
- 3) lepingupoolte roll ja kohustused projektis - lepingust peab selguma partnerite rollijaotus tarneahela korraldamisel ja projekti elluviimisel. Iga partneri kohta peab selguma tema roll loodavas tarneahelas ning konkreetsed ülesanded ja kohustused projekti ettevalmistamisel ja elluviimisel.

Tegemist on olemuslikult seltsingulepinguga, milles peavad olema selgelt nimetatud kõik projekti partnerid ning nende rollid ja kohustused. Lepingu alusel peab olema võimalik loodava turustuskanali tarneahel üheselt tuvastada, näiteks peavad selguma kõik ettevõtjad, kelle põllumajanduslikele toodetele projekti raames turustusvõimalusi luuakse ning partnerite kohustused. Kui lühikese tarneahela edendamise projekti kaasatakse töötlejad, peab lepingust selgelt nähtuma, et töötleja kasutab toorainet, mis pärineb otse konkreetsetelt projektis osalevatelt

põllumajandustootjatele. Kui taotleja on mittetulundusühing, kirjutavad lepingule alla vaid need ettevõtjatest liikmed, kes projekti tegevustes reaalselt osalevad. Kuna mittetulundusühingul võib olla palju veidi erineva profiiliga liikmeid, kes mittetulundusühingu igas ettevõtmises aktiivselt ei osale, siis on nõue vajalik selleks, et selguksid kõik osapooled, kes projektis tegelikult osalevad ja sellest kasu saavad. See on vajalik seetõttu, et projektis ei saa partnerina osaleda ettevõtjad, kelle kaasamisel projekt ei vasta lühikese tarneahela või kohaliku turu kontseptsioonile.

Eelnõu § 9 lõige 4 sätestab, millised majandusaasta aruanded võetakse aluseks toetuse taotlemisel. Taotlusvoorude toimumisaja kavandamisel jälgitakse, et ettevõtjatele jääks mõistlik aeg oma majandusaasta aruande koostamiseks ja esitamiseks. Sättega tagatakse nendele ettevõtjatele, kelle majandusaasta ei ühti kalendriaastaga, toetuse taotlemiseks paindlikumad tingimused.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab kui toetust taotleb FIE, siis hinnatakse tema varasemat majandustegevust tuludeklaratsiooni põhjal, täpsemalt vormi E alusel. Kui toetuse taotluse esitamise hetkeks ei ole veel viimane tuludeklaratsioon MTA-le esitatud – ja selle esitamise tähtaeg ei ole ka veel saabunud –, siis võetakse hindamise aluseks varasemad, juba esitatud deklaratsioonid. See tähendab, et kui taotluse esitamise ajaks ei ole uusimad andmed veel kättesaadavad, kasutatakse hindamisel viimaseid olemasolevaid andmeid, mille esitamise tähtaeg on möödunud. Selline lähenemine tagab, et taotleja saab siiski oma taotluse esitada ning selle hindamine ei viibi.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimine.

PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuete kohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja, taotluse ja toetatava tegevuse vastavust Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPS-s, strateegiakavas ja selles määruses sätestatud nõuetele. Taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele on õigus kontrollida ka taotlejaga seotud kolmanda isiku juures, kes valdab toetuse saamisega seotud andmeid või dokumente, ja toetatava tegevuse elluviimise kohas.

Taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimisel võib PRIA kasutada erinevaid riiklikke registreid (nt koostöö MTA-ga). Pidades silmas, et taotluste hindamisel tuleb tagada ettevõtjate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kas FIE peab kassa- või tekkepõhist raamatupidamist, küsib näiteks PRIA MTA-lt vormi E andmeid kõigi FIE-dest taotlejate kohta

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuetele vastavate taotluste hindamine ja taotluste paremusjärjestuse moodustamine.

Taotluste hindamiseks ja taotluste paremusjärjestuse koostamiseks hindab taotlusi PRIA poolt moodustatud nõuandva pädevusega hindamiskomisjon.

Hindamiskomisjon hindab taotlusi vastavalt määruses kehtestatud hindamiskriteeriumidele, mille eesmärk on tagada objektiivne ja läbipaistev hindamisprotsess. Iga projekt saab hindepunkte, mis kajastavad projekti poolt loodavat väärtust ja selle vastavust sekkumise eesmärkidele.

Esimene hindamiskriteerium on projektiga hõlmatud põllumajandustootjate arv. Hindamisel vaadatakse, kui palju põllumajandusliku majandustegevusega tegelevaid ettevõtjaid on projektiga hõlmatud ehk projektis partnerina osaleb. Kui taotleja on § 7 lõike üks punktis 1 nimetatud ettevõtja, siis loetakse ka tema projektiga hõlmatud ettevõtjate hulka. Mida rohkem põllumajandusliku majandustegevusega ettevõtjaid osaleb, seda suurem on projekti mõju põllumajandustootjate positsiooni tugevdamisel tarneahelas. Selle kriteeriumi eest on võimalik saada kuni 3 hindepunkti, sõltuvalt hõlmatud põllumajandusliku majandustegevustega tegelevate ettevõtjate arvust. Kui projektis osaleb partnerina tulundusühistu, mis tähendab, et tegemist on äriühinguga, mis tegutseb oma kõikide liikmete huvides ning kes võib ühe ettevõtjana turustada

mitmete põllumajandustootjate poolt toodetud põllumajanduslikke tooteid ühise kaubamärgi alt, tuleb sellisel juhul arvesse võtta ühistu põllumajandustootjatest liikmete arv, sest see number näitab tegelikku projektiga hõlmatud põllumajandustootjate arvu, kelle positsiooni projekt tugevdab.

Teine kriteerium hindab projekti laiemat mõju sekkumise eesmärgi saavutamisele. Selle kriteeriumi puhul hindab hindamiskomisjon lisaks sihtgrupi suurusele ja tegevuste pikaajalisemat mõju ja arengupotentsiaali tootjate positsiooni tugevdamisel. Võetakse arvesse, kas projekt on pigem ühekordse mõjuga või luuakse turustuskanal, mis toimib suure tõenäosusega edasi ka pärast projekti lõppu ning on olemas potentsiaal, et sellega saavad tulevikus liituda ka uued tootjad. Mida suurem sihtgrupp ja pikaajalisema mõjuga projekt, seda rohkem hindepunkte saab. Selle kriteeriumi eest saab maksimaalselt 3 punkti.

Kolmas hindamiskriteerium on taotluse kvaliteet ehk hinnatakse, kas projekti leping on selgelt ja arusaadavalt koostatud, kas projekti sisu on piisavalt selgitatud ja selle vajadus põhjendatud. Hindamisel vaadatakse, kui hästi on projekt läbi mõeldud, kas tegevused on omavahel kooskõlas ja toetavad eesmärgi saavutamist ja on piisavalt põhjendatud. Läbimõeldud ja hästi põhjendatud projektid saavad maksimaalselt 2 hindepunkti.

Neljas hindamiskriteerium hindab taotleja ja kaasatud partnerite pädevust. Selle kriteeriumi alusel vaadatakse, kui palju on taotlejal ja kaasatud partneritel kogemusi põllumajanduslike toodete turustamise, teavitus- ja müügiarendustegevuste elluviimisel. Kogemus on oluline eeldus projekti edukaks elluviimiseks. Maksimaalselt saab selle eest 2 punkti.

Viimane hindamiskriteerium käsitleb kvaliteedikava raames toodetud põllumajanduslikele toodetele turustusvõimaluste loomist. Hindamisel vaadatakse, kas projekti raames luuakse turustusvõimalusi mõnele EL või riiklikult tunnustatud kvaliteedikava raames toodetud põllumajanduslikule tootele. Näiteks saavad 2 hindepunkti projektid, mille raames tegeletakse turustusvõimaluste arendamisega põllumajanduslikele toodetele, mis mahepõllumajanduslikult toodetud või millele on omistatud kaitstud geograafiline tähis. Selle kriteeriumi eest on võimalik saada 2 punkti.

Taotlusi hinnatakse viie kriteeriumi alusel, mille maksimaalne koondhinne on 12 punkti. Hindamine toimub objektiivselt, lähtudes projekti sisust, tegevuste loogilisusest ja nende mõjust, taotleja ja kaasatud partnerite pädevusest ning projekti kvaliteedi tagamisest. Kõik need kriteeriumid on välja töötatud eesmärgiga edendada lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arengut, suunates toetusi projektidele, millesse on kaasatud võimalikult suur arv põllumajandustootjaid ja mis seeläbi annavad maksimaalset kasu põllumajandussektorile.

Hindamiskomisjon vaatab taotlused läbi ja hindab neid määruse lisas sätestatud hindamiskriteeriumite alusel. Tulemuste põhjal esitab hindamiskomisjon PRIA-le ettepaneku taotluste paremusjärjestuse koostamiseks. PRIA koostab taotluste paremusjärjestuse, kus taotlus, mis on saanud rohkem hindepunkte, on paremuselt eespool.

Võrdsete hindepunktidega taotluste puhul eelistatakse taotlust, milles taotletav toetuse summa on väiksem.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse taotluse rahuldamine ja rahuldamata jätmine.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetatatava tegevuse rahastamise eelarvet ja kõigi taotlejate puhul ületab neile antud hindepunktide summa minimaalset taotluse rahuldamiseks vajalikku hindepunktide summat, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 3 alusel.

ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkt 2 sätestab, et kui taotlus on nõuetekohane ja vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele (vähemalt 30% maksimaalsest hindepunktide summast), rahuldatakse toetuse eelarve piires toetuse andmise tingimuste kohaselt hindamistulemuste alusel koostatud taotluste paremusjärjestusse seatud parimad taotlused.

Eelnõu § 12 lõikes 2 sätestatakse, et kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetatava tegevuse rahastamise eelarve, rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel parimad taotlused ELÜPS-i § 28 lõike 1 punkti 2 alusel.

Eelnõu § 12 lõikes 3 sätestatakse, et minimaalne hindepunktide summa taotluse rahuldamiseks moodustab vähemalt 30 protsenti maksimaalsest hindepunktide summast tingimusel, et esimese kolme hindamiskriteeriumi puhul peab hindamiskomisjoni liikmete poolt antud keskmine hinne olema vähemalt 1 ning ükski hindamiskomisjoni liige ei ole hinnanud kriteeriumit hindega 0.

Kolm esimest hindamiskriteeriumit on prioriteetse tähtsusega, toetuse eraldamise eelduseks on, et ükski hindamiskomisjoni liige ei ole hinnanud ühtegi esimest kolme kriteeriumit hindega 0.

Eelnõu § 12 lõikes 4 reguleeritakse olukorrad, kui taotluses sisalduvad mitteabikõlblikud kulud. ELÜPS-i § 28 lõikes 5 sätestatakse, et toetuse andmise tingimustes võib ette näha, et kui taotluse rahuldamine täies ulatuses ei ole põhjendatud taotluses sisalduvate mitteabikõlblike kulude tõttu, võib toetuse summat vähendada tingimusel, et viiakse ellu taotluses kavandatud tegevus ja saavutatakse toetuse andmise eesmärgid. Kui taotleja ei ole nõus toetuse summa vähendamise, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus. Toetuse summa vähendamine ei mõjuta taotluste paremusjärjestust, kui sellega ei kahjustata avalikku huvi või teiste taotlejate õigusi.

Eelnõu § 12 lõikes 5 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuse teeb PRIA ELÜPS-i § 28 lõikes 3 sätestatud alustel. ELÜPS § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lisaks Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud alustele tehakse toetuse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta toetuse andmise ja kasutamise nõuetele, kui Euroopa Liidu õigusaktidest ei tulene teisiti;
- 2) taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist;
- 3) taotlust ei rahuldata ELÜPS-i § 28 lõike 1, 2, 6, 7, või 8 kohaselt;
- 4) taotluses või taotluse menetluse käigus on teadlikult esitatud valeandmeid.

Eelnõu § 12 lõike 6 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse või taotluse rahuldamata jätmise otsuse 60 tööpäeva jooksul arvates taotluse esitamise tähtpäevast.

Eelnõu §-s 13 on sätestatud kohustused toetuse saajale, mis toetuse maksmise eelduseks. Tegevuse peab ellu viima kolme aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt tuleb tegevuse kestuse kavandamisel arvestada asjaoluga, et kavandatav tegevus peab olema ellu viidud hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 86 lõikele 4 on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on makstud 31. detsembriks 2029. Lisaks on kulud EAFRD osaluse jaoks rahastamiskõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase toetuse tegelikult välja 31. detsembriks 2029. Tagamaks, et PRIA jõuaks programmiperioodi lõppu jäävaid väljamakseid teha enne 2029. aasta 31. detsembrit ja võimaldamaks PRIA-le ka kuludokumentide menetlemiseks mõistlik aeg, siis on toodud nii abikõlblikkust tõendavate kuludokumentide esitamise kui ka tegevuse elluviimise tähtaeg varasemaks: toetuse saaja peab kavandatud tegevuse ellu viima ja esitama maksetaotluse koos

kavandatud tegevuse elluviimist tõendavate dokumentidega hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks. Kehtiva määruse alusel teeb PRIA toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste kuludokumentide esitamisest. Arvestades menetlemiseks kuluvat aega ja võimalikku vaidemenetlusteks kuluvat aega, on vajalik, et tegevus on ellu viidud ja tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid on esitatud hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks. Toetuse abil soetatud või parendatud vara peab olema sihipäraselt kasutusele võetud enne viimase maksetaotluse esitamist. Selline nõue on vajalik, et toetus makstaks välja üksnes juhul, kui on võimalik veenduda, et vara on reaalselt kasutuses ja toetuse eesmärk on saavutatud. See annab toetuse andjale võimaluse kontrollida, et vara on tõepoolest kasutuses, ning aitab vältida olukordi, kus vara jääb pärast toetuse täielikku väljamaksmist kasutamata.

Eelnõu § 13 lõike 2 kohaselt peab toetuse saaja korraldama enne toetatava tegevuse elluviimisega alustamist § 14 sätestatud nõuetekohase ostumenetluse, kui ta ei ole ostumenetlust korraldanud enne taotluse esitamist. Ostumenetluse võib läbi viia ka peale PRIA toetuse rahuldamise otsuse tegemist, sellisel juhul esitab toetuse taotleja taotlemisel toetatava tegevuse maksumuse prognoosi.

Eelnõu § 13 lõike 3 sätestab, et toetuse saaja tagab projekti tulemuste kestlikkuse, sealhulgas toetuse abil parendatud või soetatud vara säilimise ning selle sihipärase kasutamise kogu sihipärase kasutamise perioodi jooksul. Nimetatud periood on vähemalt kolm aastat alates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Sihipärase kasutamise perioodi jooksul ei tohi toetuse saaja toetuse abil soetatud või parendatud vara võõrandada, ära anda, välja rentida ega kasutada seda muul viisil, mis takistab selle kasutamist toetatava tegevuse eesmärgil. Näiteks ei ole lubatud toetusest soetatud seadmeid või inventari kolme aasta jooksul müüa või anda kolmanda isiku kasutusse viisil, mis ei ole kooskõlas projektiga.

Parendamise korral on oluline, et parendatav vara kuuluks toetuse saajale. Vara, mis ei ole toetuse saaja omandis (nt rendipind), ei ole abikõlblik parendamiseks, kuna puudub garantii, et toetuse eesmärk – parendatud vara pikaajaline sihipärane kasutus – saab olla tagatud. Näiteks katuse või müügitruumi parendus on abikõlblik vaid siis, kui parendatav hoone või pind kuulub toetuse saajale ning jääb tema omandisse kogu sihipärase kasutamise perioodi jooksul.

Ajutiste tegevuste, nagu müügitruumi ajutine rent messil või laadal, puhul sihipärase kasutamise perioodi nõue ei kohaldu, kuna nende tegevuste mõju avaldub vahetult projekti jooksul ja nende eesmärk saavutatakse tegevuse toimumise ajal.

Eelnõu § 13 lõike 4 punktide 1-4 kohaselt on toetuse saaja kohustatud saadud toetusraha sihipäraselt kasutama ning tagama toetuse väljamaksmise aluseks olevate dokumentide nõuetekohasuse ja kulude abikõlblikkuse. Toetuse saaja on kohustatud toetuse mittesihipärase kasutamise korral saadud toetusraha PRIA nõudmisel tagasi maksma ning võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet. Sätestatud on nõuded auditi, järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest ning esitama toetuste kasutamise

seotud seireks vajalikku teavet. Lisaks peab toetuse saaja tagama, et PRIA-l oleks riigihangete registris juurdepääs vastavale hanketele või ostumenetlusele.

Eelnõu § 13 lõike 4 punkti 5 kohaselt peab taotleja teavitama viivitamata PRIA-t taotluse esitatud andmete muutumisest või tegevuskavas toodud tegevuse elluviimist takistavast asjaolust. See tähendab, et taotleja peab täitma hoolsuskohustust ning teavitama PRIA-t kohe, kui projektis kavandatud tegevusi ei saa planeeritud kujul ellu viia.

Eelnõu § 13 lõike 4 punkti 6 kohaselt peab toetuse saaja näitama, et tegemist on Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi toetuse abil elluviidava tegevusega, kasutades selleks ettenähtud sümboleid ja teavitustegevusi. Sümbolite kasutamine ja teavitamine on reguleeritud Euroopa Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/129⁸ II lisas.

Eelnõu § 13 lõige 5 sätestab, et toetuse saaja peab PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmiseni vastama eelnõu § 7 lõikes 5 ja 7-9 sätestatud tingimustele. See tähendab, et toetuse saaja suhtes ei ole alatatud likvideerimismenetlust ega nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või välja kuulutatud pankrotti või alatatud sundlõpetamist või ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Samuti ei tohi olla kehtivat karistust karistusseadustikus sätestatud süüteo toimepanemise eest.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse ostumenetlus.

Eelnõu § 14 lõikes 1 sätestab, et toetuse saaja peab korraldama ostumenetluse, et välja selgitada toetatava tegevuse raames ostetava vara või teenuse mõistlik maksumus. See tähendab, et enne projekti raames toetatavate tegevuste tegemist peab toetuse saaja läbi viima menetluse, kus kaalutakse erinevaid pakkumisi ning tehakse valik parima pakkumise alusel. Ostumenetluse tulemusel valitakse pakkumine, mis vastab kõige paremini etteantud nõuetele ja tingimustele ning on kõige mõistlikuma hinna ja kvaliteedi suhtega. Selle nõude täitmise eesmärk on tagada, et toetuse kasutamine oleks efektiivne ja majanduslikult otstarbekas.

Eelnõu § 14 lõige 2 sätestab, et kui projekti raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus ületab 20 000 eurot, selgitab toetuse saaja kulude mõistlikkuse välja enne tegevuse elluviimisega alustamist selles paragrahvis sätestatud viisil ehk küsib toetuse saaja üksteisest sõltumatute pakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat pakumust.

Eelnõu § 14 lõige 3 alusel peab toetuse taotleja hinnapakumuste küsimisel hoiduma huvide konfliktist. Huvide konflikt on olukord, kus toetuse taotleja või tema nimel tegutseva isikul, sealhulgas töötajal, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud ostumenetluse ettevalmistamisse või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle ostumenetluse tulemust, on otseselt või kaudselt finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklike huvisid, mida võib käsitleda tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena. Nimetatud piirangutega püütakse vältida toetuse taotleja ja hinnapakkuja omavahelist seotusest tingitud kokkuleppe tehinguid ja sellest tulenevat ebaausat konkurentsikeskkonda.

Eelnõu § 14 lõige 4 sätestab, et kui toetatava tegevuse raames tellitava töö, teenuse või soetatava vara eeldatav käibemaksuta maksumus on 100 000 eurot või sellest suurem, peab toetuse saaja korraldama ostumenetluse riigihangete registris. Toetuse saaja, kes ei ole hankija riigihangete seaduse (RHS) tähenduses, saab riigihangete registris kasutada vaid menetlusliiki „toetuse saaja ost“. Kasutusjuhendid, sh riigihangete registri kasutajajuhend toetuse saajatele, kes ei ole

⁸ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, 21. detsember 2021, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid

hankijad RHS-i tähenduses, ja korduvad küsimused riigihangete registri kohta on kättesaadavad Rahandusministeeriumi veebilehel⁹.

Riigihangete registris peab menetlus vastama järgmistele nõuetele:

- 1) ostumenetluse väljakuulutamisel avaldatakse riigihangete registris ostuteade, millest nähtub tellitava töö või teenuse või soetatava vara kirjeldus, tehnilised andmed, majanduslikult soodsaima hinnapakkumuse väljaselgitamiseks hinnapakkumuste hindamise kriteeriumid ja hinnapakkumuste esitamise tähtpäev;
- 2) hinnapakkumuste esitamise tähtaeg on vähemalt 15 tööpäeva;
- 3) teade ostumenetluse kohta on avalik;
- 4) ostumenetlusega seotud teabevahetus ostumenetluse korraldaja ja hinnapakkuja vahel, sealhulgas ostuteatele ja sellega seotud dokumentidele juurdepääsu võimaldamine ning hinnapakkumuste ja selgituste esitamine, toimub riigihangete registris;
- 5) hinnapakkumused võetakse vastu ja avatakse riigihangete registris;
- 6) punktis 1 sätestatud tingimusi ei tohi muuta pärast hinnapakkumuste esitamise tähtaega ja parima hinnapakkumuse valimisel ei tohi neist kõrvale kalduda;
- 7) PRIA esindajale antakse Vabariigi Valitsuse 31. augusti 2017. a määruse nr 137 „Riigihangete registri põhimäärus“ § 21 lõike 1 punkti 19 kohane vaatleja roll.

Eelnõu § 14 lõikes 5 on sätestatud nõuded hinnapakkumustele, mis peab sisaldama toetuse saaja nime, hinnapakkuja nime, hinnapakkuja kontaktandmeid, hinnapakkumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust. Hinnapakkumusel peab iga teenuse, töö või vara hind ja rendi või üüri suurus olema eraldi välja toodud.

Eelnõu § 14 lõike 6 kohaselt peab toetuse saaja juhtudel, kus kasutatud seadme või haagise käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot, võtma lisaks kasutatud seadme hinnapakkumisele veel kaks hinnapakkumust uue samaväärse seadme või haagise kohta kahelt pakkujalt, et hinnata kasutatud seadme või haagise hinna mõistlikkust võrreldes uue samaväärse varustuse turuhinnaga ning tagada toetuse sihipärane ja säästlik kasutamine.

Eelnõu § 14 lõikes 7 sätestatakse, et toetuse saaja võib loobuda konkureerivate pakkumuste küsimisest või ostumenetluse korraldamisest riigihangete registris, kui see on objektiivselt põhjendatud, seda näiteks eelkõige juhul, kui turul puudub asjaomase töö, teenuse või vara pakkujate paljus. See tähendab, et võib küsida alla kolme pakkumuse, kui kolme pakkumust küsida ei ole objektiivselt võimalik. Küll aga peab taotleja vajadusel selgitama ja põhjendama, miks ei olnud võimalik saada konkureerivaid pakkumusi või korraldada ostumenetlust riigihangete registris.

Eelnõu § 14 lõike 8 sätestab, et hinnapakkumuste küsimist ei või jaotada osadeks eesmärgiga vältida konkureerivate pakkumuste küsimist. See keeld hõlmab igasugust jaotamist, mis ei ole objektiivselt põhjendatud ning mille eesmärk on hoida kõrvale antud paragrahvi lõikes 2 ja 4 sätestatud nõuetest. Siiski võib toetuse saaja jagada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse osadeks, kui selleks on objektiivsed põhjused, näiteks kui tellitav töö või teenus on liiga mahukas ja seda ei ole ühekorraga võimalik läbi viia.

Ostumenetluse alustamisel enne taotluse esitamist peab arvestama, et projekt ei ole toetusõiguslik, kui toetatavad tegevused on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui taotlus on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile esitatud, olenemata sellest, kas kõik projektiga seotud maksed on tehtud või mitte

⁹ Riigihangete registri kasutusjuhendid <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigihangete-register/kasutusjuhendid>.

Eelnõu §-s 15 on sätestatud maksetaotluse esitamine ja nõuded maksetaotlusele. Toetuse maksmise aluseks on toetuse saaja esitatud maksetaotlus.

Eelnõu § 15 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse maksmiseks esitab toetuse saaja pärast projekti täielikku või osadena elluviimist PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le elektrooniliselt maksetaotluse, kui on täidetud järgmised tingimused:

- 1) töö on tehtud ning teenus on osutatud ja vastu võetud;
- 2) vara on ostetud ja omandisse saadud ning;
- 3) töö, teenuse või vara eest on tasutud.

Kui projekt hõlmab mitmeid toetatavaid tegevusi, on võimalik esitada maksetaotlus projekti eest ka osadena. See tähendab, et kui projekt kestab näiteks kolm aastat ning selle jooksul tehakse igal aastal teatud tegevusi, siis on võimalik pärast nende lõpetamist koheselt ka maksetaotlus esitada. Maksetaotluse juurde tuleb esitada dokumendid, mis tõendavad, et toetuse saaja on tegevuse ellu viinud. Toetuse saaja esitab koos maksetaotlusega üldjuhul arve-saatelehe või arve ära kirja, arve-saatelehe või arve ära kirjal märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kirja või arvelduskonto väljavõtte või väljatrüki ning tehtud töö või kauba üleandmist-vastuvõtmist tõendava dokumendi ära kirja.

Eelnõu § 15 lõikes 2 kohaselt on maksetaotlust võimalik esitada kuni neli korda aastas. Toetuse saajal on kohustus viia projekt ellu kuni kolme järjestikuse aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Seejuures tuleb arvestada, et projekti viimast maksetaotlust ei saa esitada hiljem kui 2029. aasta 30. juunil. Arvestades maksetaotluse menetlemise ja võimalikuks vaidemenetlusteks kuluvat aega, on vajalik, et tegevus on ellu viidud ja tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid koos maksetaotlusega on esitatud hiljemalt 2029. aasta 30. juuniks.

Eelnõu § 15 lõikes 3 on sätestatud maksetaotluses esitatavad andmed.

Maksetaotluses tuleb esitada toetuse saaja nimi ja registrikood. Esitada tuleb ka teave ellu viidud tegevuste ja sellesse kaasatud partnerite kohta. Toetuse saaja kirjeldab tegevust, mida tehti ja millise tulemuseni jõuti ning milline oli kaasatud partneri roll tegevuse elluviimisel. Kuna kaasatud partner ei ole alati ilmtingimata taotleja kaudu abi saaja ehk ettevõtte, kelle põllumajanduslikele toodetele projekti raames turustusvõimalusi luuakse, on vajalik täiendavalt tuua välja ka ettevõtjate nimekiri, kelle põllumajanduslike toodetele projekti raames turustusvõimalusi luuakse ning nende põllumajanduslike toodete nimekiri Eesti tollitariifistiku kaubakoodide alusel. Seda tuleb teha juhul, kui konkreetne maksetaotlus puudutab tegevusi, mille jooksul toimus toodete turustamine.

Näiteks saab taotleja selgitada vahemaks, et osteti põllumajanduslike toodete turustamiseks vajalikud seadmed ja alustati partneriga ühiselt taotluses välja toodud põllumajanduslike toodete turustamisega. Samuti tuleb esitada teave tegevuste maksumuse ja selle osalise või täieliku tasumise kohta ning tegevuste nõuetekohast elluviimist tõendavad dokumendid. Investeeringute puhul loetakse tõendavaks dokumendiks ostudokumente ning sel puhul ei ole vaja midagi täiendavalt juurde esitada.

Põllumajanduslike toodete nimekiri, millele turustamisvõimalusi loodi, tuleb esitada koos toodete KN koodidega. Kaubakoodi määramisel on abiks Eesti Tollitariifistik (ETT). ETT on avalik kasutajaliides kaubakoodiga seotud teabe leidmiseks ja selles sisalduv teave põhineb Euroopa Liidu integreeritud tollitariifistikul (TARIC).

Nõuetekohased dokumendid esitatakse PRIA-le koos maksetaotlusega. Toetuse saaja esitab toetuse maksmiseks elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le maksetaotluse koos asjakohaste andmete ja dokumentidega.

Eelnõu § 15 lõikes 4 on sätestatud maksetaotluse juurde esitatavad dokumendid, mis tõendavad, et toetuse saaja on tegevuse ellu viinud.

Toetuse saaja esitab koos maksetaotlusega arve-saatelehe või arve ärakirja, arve-saatelehe või arve ärakirjal märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ärakirja või arvelduskonto väljavõtte või väljatrüki. Toetust võib taotleda ka lao- või müügipinna parendamiseks, mis ei nõua ehitusloa olemasolu. Parendamise all mõeldakse lihtsaid remonditöid näiteks värvimine, plaatimine, põrandate vahetamine, mille kaudu muudetakse parendatavad ruumid läbi projekti müüdavate põllumajanduslike toodete turustamise tarbeks sobivaks. Parendamise puhul on võimalik taotlejal tellida vastavate tööde teostamine teenusena või siis teostada vajalikud tööd ise. Viimasel juhul saab toetust taotleda ainult parendamiseks vajaminevate ehitusmaterjalide ostmiseks, kuid mitte tasu maksmiseks taotleja enda või tema töötaja poolt parendamisel tehtud töö eest.

Auto kasutamisel saab toetust kuni 0,35 eurot sõidetud kilomeetri kohta, olenemata sellest, kas kasutatakse isiklikku või ettevõtja sõidukit. Koos maksetaotlusega tuleb esitada tuleb auto kasutamise üle peetav arvestus, mis sisaldab sõidukit kasutava isiku ees- ja perekonnanime, sõiduki riikliku registreerimismärgi andmeid, sõiduki spidomeetri kaugusmõõdiku alg- ja lõppnäitu ning iga toetatava tegevuse elluviimiseks tehtud sõidu kuupäeva ja sõidu eesmärgi.

Ühistranspordi kasutamise kulu, näiteks sõidupiletihinna ja muu sellega seonduvat kulu (sõidupileti ettetellimise kulu, lennujaama-, reisija- ja väljalennumaksud), tõendab eelkõige sõidupilet.

Kui tegemist on § 14 lõigetes 2-4 nimetatud juhtudega, siis tuleb esitada nõutud arv hinnapakkumuste ärakirju ja kui tegemist on § 14 lõikes 5 toodud olukorraga, siis piisab vähemalt ühest hinnapakkumusest, millele on lisatud selgitus, miks ei olnud võimalik saada vajalikke võrreldavaid pakkumisi. Juhul, kui toetust küsitakse § 18 alusel, tuleb esitada teave selle kohta, et müüjale või teenuse osutajale on makstud vähemalt sama suur summa kui on omafinantseering.

Kui toetust on kasutatud toidumessil, -festivalil või laadal osalemiseks või sellise ürituse korraldamiseks, tuleb esitada fotod sündmusest ning dokumendid, mis tõendavad osalemist või korraldamist, näiteks messiboksi rendileping, osalejate allkirjalehtede ära kiri või arved korraldusteenuste eest. Näiteks, kui toetuse abil osaleti kohaliku toidutootjate messil „Eesti Maitsed“, tuleb esitada fotod messiboksist ning arve osalemistasu kohta. Kui toetust on kasutatud turundusmaterjalide või kujunduste loomiseks, tuleb aruandes esitada valminud materjalid – olgu nendeks siis näiteks kujundused, infovoldikud või sotsiaalmeedia kampaania visuaalid. Turundus- või kontaktürituste korraldamise või neil osalemise korral tuleb lisada fotod üritusest ning ära kiri osalejate nimekirjast, mis annab ülevaate sündmuse sihtrühmast ja ulatusest. Näiteks, kui korraldati talutoodete tutvustamisüritus restoranide esindajatele, tuleks lisada fotod sündmusest ning osalejate allkirjalehtede ära kiri.

Eelnõu § 15 lõikes 5 sätestatakse projekti viimase maksetaotlusega esitatakse projekti tulemuste kokkuvõte, milles annab toetuse saaja hinnangu projekti rakendamisele, rakendatud tegevuste tulemuslikkusele ja projekti eesmärgi saavutamisele.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse maksetaotluste kontrollimine. PRIA kontrollib vastuvõetud maksetaotlustes ja kulusid tõendavates dokumentides esitatud andmete õigsust ning elluviidud toetatava tegevuse vastavust projektile, taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustele, Euroopa Liidu asjakohastele õigusaktidele ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusele ja selle alusel kehtestatud õigusaktidele. PRIA hindab, kas projekti raames ellu viidud tegevused vastavad projektile ning on kooskõlas projekti eesmärgiga.

Eelnõu §-s 17 sätestatakse, et toetus makstakse välja üksnes abikõlblike kulude hüvitamiseks juhul, kui toetuse saaja on toetatavad tegevused nõuetekohaselt ellu viinud.

Toetuse maksmise otsuse teeb PRIA sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaste dokumentide saamise päevast.

ELÜPS-i § 28 lõike 3 kohaselt teeb PRIA toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi.

Kui enne toetuse maksmist tehakse kindlaks, et toetuse saaja rikub toetatava tegevuse elluviimise nõudeid või ei täida muid toetuse saaja kohustusi, võib PRIA rikkumise raskust, ulatust, püsivust ja korduvust arvestades vähendada makstavat toetust või keelduda toetuse maksmisest ELÜPS-i § 13 lõike 3 alusel.

Toetuse saaja võib esitada ka taotluse projekti muutmiseks, aga vastavalt ELÜPS-i § 29 lõikele 1 võib toetuse taotluse rahuldamise otsust toetuse saaja algatusel muuta üksnes põhjendatud juhul ning tingimusel, et algselt kavandatud tegevus viiakse olulises osas ellu, saavutatakse toetuse andmise eesmärgid ja toetuse summa ei suurene. Põhjendatud juhuna käsitatakse asjaolu, mida ei olnud võimalik toetuse taotlemisel ette näha.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse toetuse väljamaksmine enne kulutuste tegemist. Eelnõuga sätestatud võimalus rahastada toetuse saajate tegevust ka enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist on vajalik selleks, et luua toetuse saajatele paremad tingimused toetatavate tegevuste elluviimiseks. Üldreeglina on toetus võimalik välja maksta alles pärast seda, kui kavandatud tegevus või selle osa on ellu viidud ja asjaomaste kulude eest on juba tasutud, samas võivad toetuse saajate võimalused oma tegevuste elluviimiseks vahendite leidmiseks, nt krediitiasutuste laenuvahendid või muud rahastamise allikad, olla väga piiratud. Seepärast on oluline leida paindlikke finantseerimisvõimalusi perioodiks, mil tegevusi viiakse ellu. Eelnõuga ettenähtav rahastamismehhanism on lahendus, mis on suunatud EAFRD vahendite paremale ärakasutamisele ning paindlike finantseerimisvõimaluste loomisele.

ELÜPS-i § 30 lõike 3 punkti 2 kohaselt võib riigieelarvelistest vahenditest maksta välja toetuse pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist enne töö, teenuse või vara soetamise eest tasumist tagatist nõudmata, kui töö või teenus on lõpetatud või vara on üle antud ning toetuse saaja on selle vastu võtnud ja selle eest tasunud vähemalt omafinantseeringuga võrdse summa ning kui toetuse saaja on piisavalt usaldusväärne. Nimetatud rahastamisviisi ei kohaldata liisingulepinguga soetatava vara puhul.

ELÜPS § 30 lg 4 kohaselt peab abikõlblike kulude eest olema tasutud hiljemalt 2029. aasta 1. juuliks, seega tuleb taotlus rahastuse saamiseks esitada arvestusega, et PRIA jõuaks taotluse ära menetleda, otsuse teha ja raha välja maksta. Antud eelnõu paragrahv 18 lõike 3 kohaselt tuleb selleks arvestada vähemalt kolm kuud.

ELÜPS-i § 30 lõike 8 kohaselt loetakse toetuse saaja piisavalt usaldusväärseks, kui:

- 1) tal ei ole riikliku maksu võlgnevust või tema riikliku maksu võla tasumine on ajatatud ning maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg tasutud ajakava kohaselt;
- 2) tema või tema suhtes valitsevat mõju omava isiku suhtes ei ole algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust;
- 3) ta on varem riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasunud ettenähtud tähtpäevaks ja summas;

4) ta on varem ELÜPS-i § 28 või § 30 lõike 1 kohaselt saadud toetust kasutanud sihipäraselt ja tähtpäevaks.

Omafinantseeringuga võrdne summa on rahasumma, mille toetuse saaja tasub isikule, kes osutab esitatud hinnapakumuse alusel toetatava tegevuse elluviimiseks toetuse saajale teenust, tegi tööd või müüs kaupa. Omafinantseeringuga võrdse rahasumma hulka loetakse selle isiku, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa, väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud kõik abikõlblikud kulud, millest on maha arvestatud toetuse maksmise otsuse alusel toetuse saajale makstav summa (ehk enne toetuse maksmise otsuse tegemist peab toetuse saajal olema arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud abikõlblikest kuludest tasutud ainult see osa, mis jääb alles, kui arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud abikõlblike kulude kogusummast on arvestatud maha toetusmäära alusel kuludokumentides kajastatud abikõlblike kulude põhjal arvutatud toetuse summa), ning kõik mitteabikõlblikud kulud, mis mingil mõjuval põhjusel on nimetatud arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud. Näiteks kuulub arve-saatelehe või arve ära kirjal kajastatud mitteabikõlblike kulude hulka (mis peavad toetuse saajal olema tasutud enne toetuse maksmise otsuse tegemist) toetatava tegevuse käibemaks, kui toetuse saajal on võimalik käibemaks käibemaksuseaduse alusel tagasi saada, ning ka muud mitteabikõlblikud kulud, mis on mingil põhjusel kuludokumentides kajastatud.

Toetatava tegevuse elluviimise rahastamine enne kulutuste tegemist võib toimuda selliselt, et igal arve-saatelehel või arvel märgitud rahalisest kohustusest on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma, või selliselt, et kõikidel arve-saatelehtedel või arvetel märgitud rahaliste kohustuste summast on tasutud vähemalt omafinantseeringuga võrdne rahasumma.

Eespool kirjeldatud viisil toetatava tegevuse elluviimise rahastamist sooviv toetuse saaja esitab PRIA-le maksetaotluse koos vähemalt omafinantseeringuga võrdse rahasumma tasumist tõendavate dokumentidega. PRIA teeb toetuse maksmise otsuse pärast kulutuste abikõlblikkuse kontrollimist, arvestades seejuures toetuse saaja usaldusväärsust, ning kannab toetuse maksmise otsuse alusel määratud raha toetuse saaja arvelduskontole. Toetuse saaja võib toetuse maksmise otsuse alusel saadud toetust kasutada üksnes selle isiku väljastatud arve-saatelehe või arve ära kirjal märgitud asjakohase tegevuse abikõlblike kulude eest tasumiseks, kellelt toetuse saaja tellis teenust või tööd või ostis kaupa. Toetuse saaja tasub pärast toetuse maksmise otsuse alusel saadud raha laekumist viivitamata kuludokumentide alusel tasumata jäänud kogusumma sellele isikule, kellelt ta tellis teenuse või töö või ostis kaupa. Tasumise tõendamiseks esitab toetuse saaja PRIA-le seitsme tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmise otsuse alusel saadud rahalaekumisest asjakohase teabe koos maksmist tõendavate dokumentidega (arve-saatelehel või arvel märgitud rahalise kohustuse tasumist tõendava maksekorralduse ära kiri või arvelduskonto väljavõte või väljatrükk).

EAFRD-st toetuse väljamakse tegemise korral arvestatakse otsuse kohaselt väljamakstavast toetusrahast tasaarvelduse korras maha riigieelarvelistest vahenditest makstud raha. EAFRD-st toetuse väljamakse tegemisest keeldumise otsuse korral maksab toetuse saaja riigieelarvelistest vahenditest saadud raha asjaomases ulatuses tagasi.

ELÜPS-i § 30 lõikes 7 on sätestatud, et kui toetuse saaja tegevuses ilmnevad asjaolud, mis seavad kahtluse alla tema võime kasutada saadud toetust sihipäraselt ja tähtpäevaks, võib toetuse andja otsustada rahastamise väiksemas ulatuses, määrata abikõlblike kulude tegemiseks toetuse andmise tingimustes sätestatud tähtajast lühema tähtaja või nõuda piisava tagatise esitamist.

ELÜPS-i § 123 lõikes 3 on sätestatud, et seaduse § 30 lõike 1 ja § 67 lõike 1 kohaselt saadud raha nõutakse tagasi §-des 124–126 sätestatud korras, kui toetuse saaja kohta tehakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist toetuse maksmisest keeldumise otsus või kui toetuse saaja on saadud raha kasutanud mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse, et määruse alusel esitatud dokumente säilitab PRIA kuni 31. detsembrini 2032.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse, et PRIA teavitab toetuse saajat tema andmete avalikustamisest ning töötlemisest Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 98 ja 99 sätestatud alustel ja korras.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 6.12.2021, lk 1–186);

Komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023);

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261);

Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/129, 21. detsember 2021, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 kohaseid õliseemnete, puuvilla ja veinivalmistamise kõrvalsaadustega seotud sekkumisviise ning liidu toetuse ja ÜPP strateegiakavadega seotud teavitamis-, avalikustamis- ja nähtavusnõudeid käsitlevad normid (ELT L 20, 31.01.2022, lk 197–205);

Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2022/1475, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 üksikasjalikud rakenduseeskirjad ÜPP strateegiakavade hindamise ning seireks ja hindamiseks teabe esitamise kohta (ELT L 232, 07.09. 2022, lk 8–36);

Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2023/2429, 17. august 2023, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 turustamisstandardite osas puu- ja köögiviljasektoris, teatavate töödeldud puu- ja köögiviljatoodete puhul ja banaanisektoris ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 1666/1999 ning komisjoni rakendusmäärused (EL) nr 543/2011 ja (EL) nr 1333/2011.

4. Määruse mõjud

Sekkumise 3.4 raames välja töötatud eelnõu aitab kaasa lühikeste tarneahelate või kohalike turgude kaudu põllumajanduslike toodete ja toidu uute turustamisvõimaluste arendamisele. Määrus aitab kaasa toidu tarneahela toimimise parandamisele, suurendades põllumajanduslike toodete tootjate turujõudu ning tarneahela osapoolte omavahelist koostööd.

Sekkumisel on mitmekülgne ja pikaajaline mõju, mis avaldub nii majanduslikus, sotsiaalses kui ka keskkondlikus mõõtnes. Sekkumise rakendamine aitab tugevdada põllumajandustootjate turupositsiooni, pakkudes neile paremaid võimalusi oma põllumajanduslike toodete turustamiseks ning võimaldades osaleda turul tingimustel, mis suurendavad nende sissetulekuid ja vähendavad sõltuvust vahendajatest. Lühikeste tarneahelate edendamine loob eeldused uute ja paindlike müügikanalite tekkeks, soodustab piirkondliku majandustegevuse elavnemist ning aitab kaasa kohaliku ettevõtluse ja tööhõive kasvule. Sotsiaalses vaates soodustab sekkumine koostööd erinevate toidutarneahela osapoolte vahel, tugevdades kogukondlikku sidusust ja suurendades tarbijate teadlikkust toidu päritolu ning kohaliku tootmise olulisuse kohta. Läbi koostööprojektide ja ühiste teavitus- ja müügiesitustegevuste kasvab ka usaldus kohaliku toidu vastu ning suureneb elanikkonna kaasatus kohalikesse toidusüsteemidesse. Keskkonnaaspektist aitab sekkumine kaasa ressursitõhususe ja kestlikkuse eesmärkide saavutamisele. Lühendatud tarneahelad tähendavad väiksemat transpordikoormust, mis omakorda aitab vähendada keskkonnamõjusid, sealhulgas kasvuhoonegaaside heidet. Kohaliku põllumajandusliku toodangu tarbimise soodustamine aitab vähendada toiduraiskamist ning toetab maapiirkondade keskkonnahoidlikku arengut.

Kokkuvõtlikult loob sekkumine soodsa pinnase kestliku ja konkurentsivõimelise toidutootmise ja -turustamise korralduse kujunemiseks, kus põllumajandustootjate roll väärtusahelas muutub olulisemaks, koostöö eri osapoolte vahel tihedamaks ning kohaliku toidu nähtavus ja kättesaadavus suureneb.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamise toetust rahastatakse 60% ulatuses EAFRD-st ning 40% ulatuses Eesti riigieelarvest.

Lühikeste tarneahelate ja kohaliku turu arendamise sekkumise eelarve on 6 000 000 eurot perioodi 2023–2027 peale kokku.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, see tähendab määrus jõustub kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Kliimaministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilises kooskõlastamise süsteemis EIS. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks PRIA-le, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Talupidajate Keskliidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule.